

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Reedukační programy v zařízeních ústavní výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:

SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA

Autor: Stanislav Neugebauer

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Benešová, Ph.D

České Budějovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „*Reedukační programy v zařízeních ústavní výchovy*“ jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákon č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdání textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15.7.2018

.....

Stanislav Neugebauer

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Veronice Benešové, Ph.D, vedoucí bakalářské práce, za pomoc, kterou mi poskytla při zpracování této bakalářské práce. Děkuji také řediteli Výchovního ústavu v Jindřichově Hradci, panu Mgr. Pavlu Vítkovskému, za možnost získávání informací, ve Výchovního ústavu v Jindřichově Hradci, na základě kterých vznikla tato bakalářská práce.

Reedukační programy v zařízeních ústavní výchovy

Abstrakt

Bakalářská práce „Reedukační programy v zařízeních ústavní výchovy“ se zabývá reedukací dívek, které jsou umístěny ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci. Jakož to ve školském zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy probíhají i zde reedukační programy, na základě kterých je plánována, realizována a vyhodnocována reedukace.

V první části jsme teoreticky popsali problematiku ústavní výchovy, poruch chování a reedukace. Jedna z kapitol se zabývá reedukačními programy. Ve výzkumné části jsme prakticky popsali stávající reedukační programy, které probíhají ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci. Tyto reedukační programy jsme následně vyhodnotili, na základě analýzy osobních kazuistik vybraných dívek a polostrukturovaných rozhovorů provedených s vybranými děvčaty. Stávající reedukační programy jsme posoudili v kontextu vhodného přizpůsobení pro umístěné dívky. V závěru bakalářské práce prezentujeme výsledky výzkumu, zjištění, že reedukační programy i jejich metody realizované ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci jsou vhodně přizpůsobeny potřebám umístěných dívek.

Jelikož se na tvorbě, realizaci a vyhodnocování reedukačních programů pravidelně osobně podílíme v roli vychovatele, je pro nás výsledek výzkumného šetření v pozitivní rovině uspokojivý. Poskytuje nám současně ideální zpětnou vazbu, které se v této pomáhající profesi, často nedostává.

Klíčová slova: Ústavní výchova, výchovný ústav, poruchy chování, reedukace, reedukační programy.

Re-education programs in institutional care

Abstract

The bachelor thesis focuses on re-education of girls, that are placed in the correctional institution in Jindřichův Hradec. As a part of the special education and upbringing there are the re-education programs, which serve for planning, realization and evaluation of the re-education.

In the first part, the problems of institutional education, behavioral disorders and re-education are theoretically described. One chapter deals with reeducation programs. In the practical part, there are described the existing reeducation programs, which take place in the institute in Jindřichův Hradec. Consequently the re-education programs were evaluated based on the analysis of personal case reports of selected girls and semi-structured interviews with them. The existing re-education programs were reviewed in order to fulfill the appropriate adaptation of the institutionalised girls. In conclusion of the bachelor thesis, the results of the research are presented as an evidence that the re-education programs and their methods applied in the correctional institution in Jindřichův Hradec are suitably adapted to the needs of the institutionalised girls.

I regularly participate in the creation, implementation and evaluation of re-education programs as an educator, so the results of the research survey are satisfying. They also provide me with the feedback that I often lack in this profession.

Key words: Institutional care, correctional institution, behavioral disorders, re-education, re-education programs.

Obsah

Úvod	8
1. Ústavní výchova	10
1.1 Školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy	11
Diagnostický ústav	11
Dětský domov	11
Dětský domov se školou	12
Výchovný ústav	12
1.2 Výchovně léčebná péče	13
1.3 Výchovný ústav Jindřichův Hradec	14
Historie	14
2. Poruchy chování	17
2.1 Z medicínského hlediska (MKN 10)	18
Specifické poruchy chování	18
Nespecifické poruchy chování	19
2.2 Z pohledu speciálně pedagogického	19
3. Reedukace	21
4. Reedukační programy	23
4.1 Volnočasové aktivity	23
Pravidelná zájmová činnost	24
Příležitostná zájmová činnost	24
Nabídka spontánních aktivit	25
4.2 Stávající reedukační programy ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci .	25
5. Cíl a výzkumné otázky	27
5.1 Cíl práce	27
5.2 Výzkumné otázky	27

6. Metodika výzkumu	28
6.1 Výzkumná strategie.....	28
6.2 Popis a výběr výzkumného souboru	29
7. Výsledky	30
7.1 Kazuistiky	30
7.2 Popis stávajícího reedukačního programu	36
Fotbal	36
Volejbal.....	36
Florbal.....	37
Cyklistika	38
Alpinning	38
Zátěžové vycházky	38
Prázdninový kondiční stmelovací pobyt.....	39
Pobyt se simulační hrou	39
Zahradní párty.....	40
Jarmark.....	40
Bowlingový turnaj dívek	40
Poznávací výlety	41
7.3 Hodnocení	42
7.4 Sumarizace	48
8. Diskuse	49
9. Závěr	52
10. Seznam použité literatury	54
11. Seznam grafů a příloh:	62

Úvod

Do výchovných zařízení, potažmo reedukačních programů vstupují na jedné straně dívky se svými specifickými problémy, na základě kterých jim byla nařízena ústavní nebo ochranná výchova. V neposlední době je nominujícím problémem závislost a užívání návykových látek. Zneužívání návykových látek je problémem globálním, nikoliv jen problémem naší mládeže. Obecně lze říci, že stále častěji bývají v kontaktu s návykovou látkou mladší a mladší jedinci. Na základě užívání těchto látek se na osobnost uživatele nabalují další sociální a zdravotní problémy, útoky z domova, sociální vyloučení, záškoláctví, agresivita krádeže a jiná delikvence. Dalším zásadním problémem jsou poruchy chování. Tyto poruchy jsou pravidelně doprovázeny nežádoucími projevy, jako je např. impulzivní jednání, agresivita, sebepoškozování a sebevražedné tendence.

Reedukační programy v zařízeních ústavní výchovy se zaměřují zejména na volnočasové aktivity. Výchovní pracovníci tyto činnosti plánují jako individuální nebo skupinové aktivity, které lze rozdělit do několika skupin. Jedná se o činnosti sportovní, zátěžové, pobytové a jiné. Během těchto aktivit se vychovatel snaží pomocí pedagogických zvyklostí působit na klienta tak, aby docházelo k reedukaci.

Ve své bakalářské práci bychom se rádi zaměřili na Výchovný ústav v Jindřichově Hradci, kde již 8 let pracujeme na pozici vychovatele, máme tedy nejen možnost, ale i povinnost, podílet se jak na tvorbě reedukačních programů, tak i na samotné reedukaci. Rádi bychom popsali stávající reedukační programy a současně zjistili, zda jsou vhodně přizpůsobeny umístěným dívkám. Jelikož nejčastěji pracujeme s výchovnou skupinou, jejichž reedukační program je primárně směřován na reedukaci osob se závislostními problémy, je také výzkumný vzorek sestaven z dívek, kterým nominuje problém s užíváním návykových látek.

Práce je rozdělena do několika kapitol. V první kapitole popisujeme ústavní výchovu jako systém, jsou zde také rozdělena školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Část kapitoly je také věnována konkrétnímu výchovnému ústavu v Jindřichově Hradci. Ve druhé kapitole definujeme poruchy chování, ve třetí kapitole se věnujeme reedukaci. V další kapitole popisujeme reedukační programy. Následující část je již část výzkumná, popisujeme v ní reedukační programy ve Výchovném ústavu

v Jindřichově Hradci a prezentujeme zjištění, ověřující zda jsou reedukační programy vhodně přizpůsobeny potřebám umístěných dívek. Tato zjištění se opírají o analýzy konkrétních kazuistik a výsledky získané z polostrukturovaných rozhovorů, které jsme s vybranými dívkami, jež se reedukačních programů účastní, provedli.

Výsledky výzkumu a jiná zjištění, která jsme současně mimo hlavní linii dotazování získali, bychom následně mohli dále využít v praxi, jako podnět pro případné změny v reedukačních programech, které bychom do těchto programů rádi zapracovali.

1. Ústavní výchova

Ústavní výchova je definována jako opatření navržené orgánem sociálně-právní ochrany dětí a schválená soudem. V České republice je ústavní výchova právně ošetřena zákonem č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. Slouží zejména k preventivně výchovným účelům a zajišťuje každému dítěti právo na výchovu a vzdělání (Matoušek, 2008). Serrelli (2016) zmiňuje ve svém díle socializační proces, který probíhá v ústavní výchově. Ten má za následek především vytvoření sociálního a kulturního pozadí, ve kterém bude člověk existovat.

Ústavní výchově se věnuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v paragrafech 971 až 975. Stanovuje, že soud může ústavní výchovu nařídit, pokud je ohrožena výchova a vývoj dítěte takovým způsobem, že to není v souladu se zájmy dítěte. Dále lze ústavní výchovu nařídit tehdy, pokud rodiče nejsou schopni z vážných důvodů výchovu dítěte zabezpečit. Pokud existuje možnost svěřit dítě do péče fyzické osoby, má toto řešení vždy přednost před umístěním dítěte do ústavní péče. Nařízení ústavní výchovy je však podmíněno tím, že již byla učiněna opatření vedoucí k nápravě a tato opatření nebyla účinná. Zároveň se zde také uvádí, že nedostatečné bytové či majetkové poměry nemohou být sami o sobě důvodem pro rozhodnutí soudu o ústavní výchově, pokud jsou rodiče jinak způsobilí péči o dítě zabezpečit. Soud ve svém nařízení určí konkrétní zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, ve kterém bude ústavní nebo ochranná výchova realizována. Ústavní výchova se nařizuje na tři roky a může být dále prodloužena. Pokud pominou důvody, pro které byla ústavní výchova nařízena nebo je možné zajistit pro dítě jinou než ústavní péči je soud povinen ústavní výchovu neprodleně zrušit. Ústavní výchova končí dovršením zletilosti, ze závažných důvodů může být ale prodloužena až o jeden rok po dovršení zletilosti.

1.1 Školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

Tato zařízení definuje zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

Ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, ve střediscích výchovné péče musí být dětem zajištěno základní právo na výchovu a vzdělávání. Dětem musí být aktivně vytvářeny podmínky podporující sebedůvěru a citovou stránku osobnosti. Nezletilé osoby jsou do těchto zařízení umisťovány na základě rozhodnutí soudu o ústavní nebo ochranné výchově, nebo na základě předběžného opatření.

Diagnostický ústav

Diagnostický ústav je podle Markové, Venglářové et al. (2006) interní výchovné zařízení, které komplexně vyšetřuje mládež z hlediska pedagogického a psychologického. Kolář (2012) definuje diagnostický ústav jako zařízení, které plní diagnostické, výchovně-vzdělávací, terapeutické a organizační úkoly. Autor uvádí, že diagnostický ústav měl mimo jiné i za úkol rozmisťování svých svěřenců do odpovídajících dětských, či výchovných domovů. Rozmísťovací role diagnostických ústavů u dětí s nařízenou ústavní výchovou byla přijetím občanského zákoníku v roce 2012 zrušena, zachováno bylo pouze rozmisťování dětí s uloženou ochrannou výchovou.

V diagnostickém ústavu může být pobyt buďto dobrovolný, nebo soudně nařízený. Klienti jsou přijímáni na základě komplexního vyšetření (pedagogického, psychologického a sociálního) a pobyt by neměl být delší než 6 - 8 týdnů (Kukla, 2016).

Dětský domov

Dětský domov plní funkci vzdělávací a výchovnou. Zajišťuje péči dětem s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Vzdělávání dětí probíhá na školách, které nejsou součástí dětského domova. V některých případech mají děti umístěné do dětských domovů mezery nejen ve vědomostech, ale i sebeobslužných návycích. Te tedy zapotřebí dané zlovyky a mezery eliminovat, což je primárním úkolem vychovatelů v dětských domovech (Bendl, 2015)

Dětský domov se školou

Podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů říká, že dětský domov se školou je ústavní zařízení pro děti s nařízenou ústavní či ochrannou výchovou. Do dětského domova se školou bývají umísťovány děti se závažnými poruchami chování od 6 let do ukončení povinné školní docházky. Součástí dětského domova se školou je i základní škola, kde jsou vzdělávány pouze děti z tohoto zařízení. Základní organizační jednotkou v dětském domově se školou je rodinná skupina (Sekera 2009). Vzdělávání dětí je zajišťováno v rámci dětského domova se školou. V případě, že pominou podmínky, pro vzdělávání dítěte v rámci školy při dětském domově se školou, je na žádost ředitele možné vzdělávání dítěte mimo dětský domov se školou (Müller, 2014). Po ukončení povinné školní docházky pobyt dítěte v dětském domově se školou nekončí, dítě může navštěvovat střední školu mimo dětský domov se školou v případě, že pominuly závažné poruchy chování nebo má možnost uzavřít pracovně právní vztah, pokud tyto podmínky nenastaly je dítě přerazeno do výchovného ústavu. V případě, že soud zruší ústavní nebo ochrannou výchovu, má dítě možnost návratu zpět domů, kde uzavírá pracovně právní vztah nebo navštěvuje střední školu (Bendl, 2015).

Výchovný ústav

Do výchovného ústavu jsou umísťováni děti a mladiství s poruchami chování a se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova (Müller, 2014). Do výchovného ústavu může být umístěno i dítě starší 12 let, má-li uloženu ochrannou výchovu, a v jeho chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno v dětském domově se školou. Výjimečně, v případech zvláště závažných poruch chování, lze do výchovného ústavu umístit i dítě s nařízenou ústavní výchovou mladší 12 let. Další výjimečný případ tvoří nezletilé matky, které mohou být také umístěny do výchovného ústavu i se svým potomkem (Bendl, 2015). Veškerá opatření se řídí podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

Podle Jedličky et al. (2015) se za základní organizační jednotku považuje výchovná skupina. Ta zahrnuje děti různého věku i pohlaví a měla by mít nejméně pět a nejvíce osm dětí v závislosti na jejich mentálním či zdravotním znevýhodnění nebo na míře obtížnosti výchovy. Standartní výchovné ústavy mají od dvou do šesti výchovných skupin a výjimky uděluje ministerstvo v opodstatněných případech. Existují i specifikace oddělení výchovných ústavů (pro drogově závislé, nezletilé matky s dětmi, apod.).

O náročnosti profese pracovníka v sociální sféře hovoří Fineman, Andersson a Mattsson (2016). Klienti, kteří se nachází ve výchovných ústavech, jsou často zranitelní a berou tuto vlastnost jako své obrovské znevýhodnění. Jsou poté více agresivní nebo dochází k mentální regresí. Autoři popisují analýzu zranitelnosti s ohledem na politické a společenské normy. Snaží se zvýraznit rozdílnosti ve specifických potřebách i důležitost sociálních vztahů, které jsou ve výchovných ústavech nedílnou součástí a zároveň i problematickou oblastí.

1.2 Výchovně léčebná péče

V našem pojetí výchovně léčebná péče znamená zvolení vhodného celodenního programu tak, aby byly naplněny výchovné i léčebné cíle, kdy pojem „léčebná“ péče znamená vytvoření potřebných specifických podmínek pro děti vyžadující výchovně léčebný režim a zprostředkování indikované léčby příslušným školským zařízením, ve kterém jsou tyto dítě umístěné (Bendl, 2015).

Dle vyhlášky č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, je výchovně léčebná péče nastavení procesu poskytování výchovně léčebné péče, způsob a úprava z hlediska obsahu a organizace poskytování péče dětem v důsledku jejich neurologického poškození a psychického oslabení, onemocnění nebo poruchy... (psychické onemocnění, psychiatrické onemocnění, disharmonický vývoj osobnosti).

1.3 Výchovný ústav Jindřichův Hradec

Výchovný ústav, středisko výchovné péče a střední škola Jindřichův Hradec je příspěvkovou organizací s právní subjektivitou. Je zřizován a přímo řízen MŠMT ČR. V čele zařízení stojí ředitel organizace. Koncepce ústavu začala vznikat již v roce 1993, o oficiálním statutu zařízení s léčebným režimem rozhodlo MŠMT ČR k 1. únoru 1999. Ve školním roce 2007 – 2008 došlo k realizaci druhé části koncepčního záměru. V prosinci 2007 byla ukončena rekonstrukce staré části zařízení a vznikly zde dvě specializované výchovné skupiny. Od počátku roku 2008 se tak výchovný úsek dělí na dvě výchovná oddělení. I. oddělení se 4 VS pro dívky vyžadují výchovně léčebný režim a na II. oddělení pro dívky vyžadující soustavnou intenzivní individuální péči a OV. Zde jsou přijímány dívky s uloženou ochrannou výchovou a dívky s výraznými poruchami chování (VS E) Koncepce zařízení se postupně dotvářela s ohledem na měnící se strukturu dětí, které byly do zařízení přijímány. Záměrem je přijímat široké spektrum dívek ve věku 15 – 18, popř. 19 let s nařízenou ústavní výchovou, které neobstojí v běžném typu zařízení a vyžadují zvýšenou individuální péči. Vedle dívek s psychickou poruchou to jsou děti, které vyžadují malý kolektiv a posílení sociálního statutu, dívky se zdravotními problémy (epilepsie, mentální anorexie, diabetes apod.) a také dívky, které jsou blízce dovršení zletilosti a nejsou motivovány pro učební obor ani pro práci v pracovním poměru. V posledních letech sledujeme narůstající trend umístování dívek se závažnými psychickými poruchami, které v dětském věku dlouhodobě a opakovaně pobývají v psychiatrických léčebnách a které nejsou pedagogicky ovlivňovány, především však dívek, které jsou umístovány v PN pro své agresivní chování, kdy výchovné problémy jsou dominantní. Pro tyto dívky právě vznikla výchovná skupina pro dívky vyžadující soustavnou intenzivní individuální péči. Došlo také k naplnění záměru MŠMT a byla vybudována výchovná skupina pro dívky s uloženou ochrannou výchovou, které dle litery zákona jsou ubytovány odděleně od ostatních dívek (Kronika VÚ, 2013).

Historie

V roce 1971 byl zřízen při Výchovném ústavu v Černovicích detašovaný oddíl chovanků při národním podniku Jitka Jindřichův Hradec, který vytvořil základ pro vznik pracovní výchovné skupiny v Jindřichově Hradci. Pracoviště v Jindřichově

Hradci postupně rozšiřovalo kapacitu ústavu a převzalo do užívání budovu internátu n. p. JITKA v Gymnazijní ulici. Z původně pracovních výchovných skupin Výchovného ústavu Černovice vznikl v roce 1988 samostatný subjekt – Výchovný ústav pro mládež Jindřichův Hradec. Po revoluci již nebyl zájem o práci chovaneček, a tak bylo rozhodnuto o snížení kapacity ústavu z 80 chovaneček na 23. Na podzim 1992 opouští ústav tehdejší ředitel a vedení ústavu se ujímá nový ředitel Mgr. Pavel Vítkovský. V té době je zařízení v žalostném stavu a uvažuje se o jeho zrušení. Ubytovací část se přesunula do přízemí, které nebylo pro pobyt dívek vhodné. Dívky, které byly v zařízení ubytovány, neměly žádnou činnost. Zařízení se rovněž potýká s nízkou kvalifikovaností pedagogických pracovníků. Nové vedení pracuje na přípravě koncepce zařízení s výchovně léčebným režimem. V té souvislosti je zřízeno místo psychologa, zdravotní sestry a zvýšen počet pedagogů. Orientaci na toto odborné působení je vedením zřizovatele hodnoceno pozitivně a znamená stabilizaci ústavu. V zařízení se začínají uplatňovat nové formy práce s dívkami. Je zaváděna psychoterapie a večerní kruh. Zařízení zavádí bodové hodnocení, které je pro dívky srozumitelné a brání represivnímu působení pedagogických pracovníků. Ústav začíná pracovat v režimu výchovně léčebném. K oficiálnímu potvrzení činnosti výchovně léčebné dochází 1. 2. 1999. Při výchově dívek se stále více uplatňuje individuální práce, skupinová a individuální terapie. V řízení ve školním roce 2003/2004 probíhala první supervize. V září 2004 je zahájena přístavba ubytovací části. Ústav začíná přijímat i dívky s uloženou ochrannou výchovou, připravuje se rekonstrukce staré ubytovny, která by měla sloužit pro ubytování dívek ochrannou výchovou a s poruchami chování, které vyžadují zvýšenou individuální péči. Všechny výchovné skupiny zpracovávají základní rámcové výchovné plány se stanovením profilu VS, priorit, systému práce a jednotlivé charakteristiky umístěvaných dívek. Jedná se o zásadní dokument, který vede ke zvýšení odbornosti práce s klientelou. V prosinci 2016 bylo zřízeno středisko výchovné péče (SVP), které pracuje ambulantní formou s klienty z regionu Jindřichohradecko, Dačicko a Třeboňsko. Ve školním roce 2016/2017 pracovalo v zařízení 57 zaměstnanců, z toho na výchovném úseku 40 pedagogů a v SVP tři zaměstnanci. Zařízení splňuje podmínky zák. 109/2002 Sb. a vyhlášky 438/2006 o ústavní a ochranné výchově (Výroční zpráva..., 2016/2017).

Popis zařízení

Výchovný ústav je členěn na dva úseky:

Výchovně léčebné oddělení: Má celorepublikovou působnost a jako jediný v rámci ČR pečuje o dívky ve věku 15 – 18 (19) let, které pro své zdravotní, tělesné a psychické onemocnění nemohou být umístěny v běžném výchovném ústavu. Pro tuto potřebu jsou zřízeny dva léčebné oddíly pro dívky docházející do školy a jeden oddíl léčebně diagnostický pro dívky před zařazením do školy a zařazené do pracovní terapie, popř. procházející diagnostikou. Do ústavu se zařazuje mládež po ukončení povinné školní docházky. V čele úseku stojí zástupce ředitele pro výchovný úsek, který řídí dvě oddělení.

I. a II. Oddělení pro dívky vyžadující soustavnou intenzivní individuální péči a ochrannou výchovu: I. oddělení - řídí vedoucí vychovatel - metodické řízení výchovy zajišťuje speciální pedagog - etoped zařízení. Dívky jsou ubytovány ve čtyřech výchovných skupinách, výchovné skupiny A - D. Výchovná skupina je umístěna v nové přístavbě, kapacita je 4 x 6 lůžek, celkem 24. V čele každé výchovné skupiny je vychovatel, který je pověřen řídit práci skupiny. Pro dívky s uloženou ochrannou výchovou a extrémními poruchami chování je II. oddělení E a F skupina. Celková kapacita zařízení je 36 lůžek - 6 dívek v každé skupině. Počty dívek u některých skupin lze aktuálně snižovat dle náročnosti výchovné práce a míry postižení dívek. Metoda práce je smíšená – individuální i skupinová, míra uplatňování obou metod reflektuje potřeby dívek. Cílem je stanovení základních postupů a metod práce s dívkou, kompenzace, vypracování prognózy (Výroční zpráva..., 2016/2017).

2. Poruchy chování

Nejčastějším problémem, se kterým se v ústavní výchově setkáváme, je podle Matouška a Pazlarové (2016) útěk ze zařízení, kam jsou děti z rozhodnutí soudu umístěny. V nemálo případech se za problém považuje i spolupráce s rodinou. Ta je často odrazem chování dětí a i hlavním důvodem pro soudní stanovení ústavní výchovy.

Bendl (2015) uvádí, že ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy má drtivá většina lidí poruchy chování. Proto není možné děti umístěné do těchto zařízení zvládnout standartními výchovnými postupy a metodami. O poruchách chování hovoří § 3, odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb. Tento zákon uvádí, že pro děti se závažnými poruchami chování, které díky tomuto znevýhodnění nemohou plnit povinnou školní docházku v jiné škole, je poskytnuta možnost studia v zařízení. Stejně tak je to i se středoškolským vzděláním.

Problémy v chování

Problémové chování ve vztahu rodič - dítě lze pozorovat téměř v každodenním doprovodný jev současného společenského života. Můžeme ho registrovat v nákupních centrech, hromadných dopravních prostředcích, apod. Problematické chování mladé generace je chápáno spíše jako společenský fenomén, který díky své narůstající intenzitě negativně ovlivňuje společenský život a stává se tak jedním z klíčových objektů pozornosti veřejnosti (Navrátil a Mattioli, 2011).

Konkrétní vymezení tohoto pojmu není jednoduché. Jiráček, Holmerová a Borzová (2009) definuje problémové chování jako snahu dotyčného sdělit nějakou ze svých potřeb. Vše tedy vzniká jako důsledek nedostatečného souladu mezi potřebami dítěte a schopností okolí těmto potřebám vyhovět. Heuke (2014) se zaměřuje na problémové chování očima medicíny, psychopatologie, sociologie, sociální práce, speciální pedagogiky, apod. V případě stanovování problematického chování je důležité znát několik faktorů, do kterých patří znalost problematiky, osobnostní vyzrálost, vzdělání, tradice a normy, které vyznává, schopnost tolerance a nevnučování druhému člověku své pojetí světa, schopnost aktivního naslouchání či empatie. Sobotková (2014) definuje problémové chování jako společensky či kulturně nepřijatelné až zakázané.

Poruchy chování

Obecně poruchami chování rozumíme negativní odchylky od společenských standardů, které jsou v dané kultuře charakterizovány očekáváním jiných osob a skupin. Tyto standardy jsou vyjádřeny určitou normou, kterou společnost považuje za měřítko posuzovaného chování.

Při diagnostice a poradenské práci s poruchami chování se vychází především z vývojového hlediska. Toto východisko, jak uvádí Procházka (2014), klade na psychologa znalostní požadavek v oblasti vývojové psychologie a psychopatologie. Poté se mohou poruchy chování klasifikovat do několika skupin.

2.1 Z medicínského hlediska (MKN 10)

Třídění i definování poruch chování z medicínského hlediska se opírá o Mezinárodní klasifikaci nemocí, 10. revizi. Nejčastější projevy sociální narušenosti dětí v ústavní péči jsou z hlediska zdravotnické klasifikace zařazeny v kategorii pod názvem „Poruchy chování a emocí se začátkem obvykle v dětství a v adolescenci“. Jedná se o širokou škálu heterogenních poruch různé etiologie i projevů zahrnujících pod kategoriemi F - 90 až F - 98 hyperkinetické poruchy, poruchy chování, smíšené poruchy chování a emocí, emoční poruchy se začátkem specifickým pro dětství, poruchy sociálních vztahů se vznikem specificky v dětství a v adolescenci, tikové poruchy a jiné poruchy chování a emocí začínající obvykle v dětství a v adolescenci (MKN 10..., 2018).

Odborníci (Arnoldová, 2015; Dušek a Večeřová, 2015; Heřmanová, Marek a Svobodová, 2012) se ve svých publikacích shodují, a za základní rozdělení poruch považují specifické a nespecifické poruchy chování.

Specifické poruchy chování

Arnoldová (2015) uvádí, že za specifickou poruchu chování se považuje taková, která vznikla působením endogenních a exogenních faktorů na podkladě změn CNS. Těmi to změnami je myšleno znevýhodnění neurologického typu (záškoláctví, vandalismus, šikana, apod.) Šimková (2013) ve své diplomové práci uvádí, že specifické poruchy

chování se velice často vyskytují zároveň se specifickými poruchami učení. Knotová (2014) ve svém díle uvádí, že specifické poruchy se také nazývají hyperkinetické poruchy. Tento termín je používáný neboť nejvíce specifických poruch chování tvoří ADHD neboli porucha pozornosti s hyperkinetickou poruchou chování.

Nespecifické poruchy chování

Nespecifické poruchy chování jsou ty poruchy chování, které společnost chápe a označuje jako poruchy chování v pravém slova smyslu. Je to proto, že narušují fungování společnosti a ve svém důsledku jdou proti společenským normám. Mnohé činy dětí označované za poruchy chování by byly trestnými, pokud by pachatelem byla dospělá osoba (Hort et al., 2008). Z tohoto důvodu se o nespecifických poruchách chování zmiňuje odborná literatura pouze jako o poruchách chování.

Za nespecifické poruchy považuje Arnoldová (2015) takové, které vznikají z jiných příčin, než specifické a chybí organický podklad (stud, hádky s dospělými, vzdorovitost, vulgarismus, ...).

2.2 Z pohledu speciálně pedagogického

Janský (2017) uvádí, že v rámci speciálně pedagogického – etopedického hlediska lze za poruchy chování považovat všechny nežádoucí odlišnosti, odchylky a projevy chování nejrůznější intenzity, délky i četnosti, které jsou výchovně podmíněné a mají vztah k narušeným mravním hodnotám a morálnímu vývoji. Jejich symptomy se projevují především v oblasti sociálních vztahů s možným důsledkem výrazné sociální narušenosti.

Přestože primární příčinou poruch chování v tomto kontextu by měly být problémy výchovné etiologie, korespondující s narušeným hodnotovým systémem, v praxi školských zařízení je nezbytnou součástí odborné péče komplexní problematika reedukace sociálně narušených dětí, zahrnující mnohem širší etiologii problémů. Prakticky často není možné přesně odlišit a stanovit primární nebo sekundární zdroj příčin, které se vzájemně překrývají a potencují (děti s organickým postižením CNS, ADHD, MR, PAS, neurotické - na bázi deprivčních podmínek, apod.).

Obecným předpokladem odborné péče je vždy zajistit, aby na základě komplexní diagnostiky byl sestaven a aplikován relevantní výchovně-terapeutický program, harmonizující multidisciplinární přístup s cílem zamezit vzájemnému sčítání negativních vlivů vedoucích k fixaci poruchy do patologických osobnostních změn, a v maximální možné míře se pokusit rehabilitovat osobnost dítěte s nápravou nebo kompenzací osobnostních deficitů. Proto je vhodné pro potřebu vyhotovení kvalitní komplexní diagnostiky dítěte využívat nejen přístupy a metody specifické pro etopedickou diagnostiku, ale i některé přístupy, kritéria a hlediska využívaná i v jiných relevantních oborech. Tento přístup je důležitý zejména u hyperkinetických poruch chování, neboť zde dochází k typickému rozvoji primárního postižení, kdy na primární organické symptomy navazují poruchy sociálního přizpůsobení, mající vyjádření v následných poruchách chování, které vytvářejí sekundární symptomatiku – s reálným nebezpečím neurotizace dítěte a fixace poruch chování do povahových změn ve smyslu psychopatizace osobnosti.

Nejčastěji tradičně používaná etopedická kritéria rozlišují problémy v chování dle Vocilky (1994)

- podle stupně společenské nebezpečnosti (disociální, asociální, antisociální chování),
- dle věku (předškolní – mladší - střední školní věk, puberta, adolescence),
- dle převládající složky osobnosti (neurotické rysy, psychopatické rysy, sociální nepřizpůsobivost, snížené rozumové schopnosti),
- poruchy chování na základě syndromu ADHD.

3. Reedukace

Pojem reedukace definuje Průcha a Veteška (2014) jako edukační činnost zaměřenou na kompenzaci či posílení některého zdravotního postižení jedince. Termín pochází ze speciální pedagogiky a nejčastěji jde o reedukaci řeči u dětí a dospělých s narušenou komunikační schopností.

Reedukace neboli převýchova, je podle Jucovičové (2014) proces, při němž se postupně snažíme zlepšit úroveň funkcí, které jsou narušené nebo nevyvinuté. Výsledkem reedukačního procesu je rozvoj funkcí, získání potřebných dovedností a také kompenzace potíží, které se specifickými poruchami chování souvisí. Konkrétně se zmiňuje o reedukaci ADHD, při které se zaměřujeme zejména na způsob života dítěte, abychom dokázali jeho problémové chování zmírňovat. Je potřeba změnit životní styl jedince a podmínky, v kterých žije, protože ty jsou základem vzniku konfliktu. Aby byla reedukace účinná, musí dospělí, kteří do styku s dítětem přichází, jeho obtížím rozumět. Jucovičová (2014) dále zmiňuje, že stále více přibývá reedukace v oblasti porušení sluchu, zraku nebo jiných specifických poruch. Tyto programy vznikaly především díky iniciativě řady odborníků z praxe, a jak uvádí Šauerová, Špačková a Nechlebová (2013) veškeré dnes známé postupy kombinují odborníci velice individuálně dle potřeb edukanta.

Zelinková (2003) uvádí, že reedukace je společně s rehabilitací a kompenzací základní speciálně-pedagogickou metodou. V doslovném překladu reedukace znamená převýchovu. Reedukací však nechceme dosáhnout převýchovy, ale utváření, výchovu psychických funkcí, popřípadě dovedností nutných ke zvládnutí dovedností složitějších (např. utváření, rozvíjení psychických funkcí, které vedou ke zvládnutí čtení, utváření dovednosti číst). Nejde tak o změnu ve smyslu nápravy, ale o proces vedoucí k utváření nových návyků a dílčích dovedností. V zahraničí jí odpovídá pojem intervence. Při reedukaci učitel postupuje od nedostatečně rozvinutých psychických funkcí k utváření dovedností bez ohledu na současnou výuku ve třídě (rozdíl od doučování, kdy učitel pomáhá žákovi překonat mezery ve vědomostech, které vznikly například absencí).

Náprava/terapie poruch chování v dětském věku podle Ptáčka (2006) úzce souvisí s jejich typem a prognózou. Pokud chceme dosáhnout pokroku, který je pro jedince efektivní, musíme volit komplexní, systematický a dlouhodobý přístup. Důležité je také

zapojení co nejširšího sociálního prostředí, které dítě obklopuje a podílí se na jeho utváření, byť se to jeví v podmínkách obligatorní výchovy velice obtížné. Ideální je zapojení rodičů dítěte, neboť jen tehdy je náprava komplexní.

V souvislosti s interdisciplinárním komplexním nápravným plánem je potřeba uvažovat především na těchto úrovních:

- Pedagogicko-psychologické poradenství – je základní a nezbytnou součástí reedukace. Musí být specifické, vztažené na konkrétní případ. Stanovuje metody a základní strategie.
- Psychoterapie či socioterapie u dětí s poruchami chování se orientuje převážně na skupinové techniky doplněné dalšími možnými přístupy. Nejčastěji jsou zde zastoupeny a dětmi jsou nejlépe přijímány techniky arteterapie a dramaterapie. Základem všech technik jsou ovšem metody zaměřené na nácvik žádoucích vzorců chování a posílení aktivních schopností uvědomění si možných následků nežádoucího chování.
- Velmi významnou oblastí v reedukaci poruch chování jsou organizované volnočasové aktivity. Nejčastěji právě neadekvátní trávení volného času je příčinou dalších komplikací, které dítě s poruchou chování provázejí. Volnočasové aktivity mají pozitivní přínos při snaze zapojit dítě do kolektivu vrstevníků a mají i relaxační potenciál.
- Další oblastí, která se uvádí, je edukativní pomoc. Problematika poruch chování se často odráží i na školní úspěšnosti. Je třeba proto věnovat zvýšenou pozornost přípravě dítěte na vyučování. Svou roli zde hrají vhodné motivační pobídky a specifické postup.
- Poslední úrovní, která se týká reedukace poruch chování je medikace. Vhodná specifická medikace může představovat zásadní zlomový bod v nápravě poruch chování. Je třeba si ovšem uvědomit, že současná psychofarmaka pouze projevy nežádoucího chování zmírňují a poruchu samu o sobě vyléčit nemohou.

4. Reedukační programy

Reedukační programy jsou nyní fenoménem napříč celým světem. V drtivé většině se používají k „nápravě“ lidí dle společenských norem. Zhang, Liu a Huang (2011) zkoumali možnosti reedukačních programů u drogově závislých v Číně. Dospěli k zajímavým faktům týkající se uživatelů drog, jejich pojetí reality a následné možnosti reedukace. Reedukačními programy i samotným procesem reedukace se zabývá mnoho výzkumníků. Shoshana (2016) popisuje studii, která zahrnuje zřízení reedukačního centra, ve kterém by se sdružovala řada odborníků a bádala nad možnostmi rozvoje dalších programů, institucí a zdokonalování samotného procesu reedukace.

Bauwel a Carpentier (2010) se zabývají mimo jiné i reedukačními programy, které by měli vést teenagery k disciplíně a lepší informovanosti o právech a povinnostech nastolené majoritní společností. Tyto programy jsou zaměřeny na skupiny lidí s problémovým chováním. Ve většině případů se jedná především o nelegální zacházení s marihuanou, absence ve škole, apod. Zacharin (2013) také zmiňuje důležitost reedukačních programů v souvislosti se sexuálními deviacemi v mladším i starším školním věku. Reedukace se podle Jedličky (2015) považuje za důležitou součást preventivního opatření. Tomu napomáhá také mnoho dalších faktorů z oblasti socioterapie a psychoterapie. V České republice existují takovéto programy zejména ve střediscích výchovné péče a zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy.

K úspěšné reedukaci slouží v podmínkách ústavní výchovy řada prostředků a technik. Jedná se o modelové situace, komunitní činnost, arteterapii, muzikoterapii, ergoterapii, zátěžové činnosti a další. Nejčastěji se reedukační programy soustřeďují na činnosti realizované ve volném čase dětí – volnočasové aktivity.

4.1 Volnočasové aktivity

Němec definuje volný čas (2002, s. 17) „Je to čas, v kterém člověk svobodně volí a dělá takové činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek, které obnovují a rozvíjejí jeho tělesné a duševní schopnosti, popř. i tvůrčí schopnosti“.

V roce 1970 byla schválena Charta výchovy pro volný čas jako jeden z výchozích dokumentů. Do dnešní podoby byla upravena v roce 2000. Findejs (2009) spatřuje význam volnočasových aktivit v tom, že jsou nápomocny při zvyšování kvality života, posilují zdraví jedince a v neposlední řadě mají i vzdělávací potenciál. Přínos volnočasových aktivit pro člověka je v tom, že se může dle svého vlastního uvážení seberealizovat, rozvíjet se osobnostně i společensky. Výsledným efektem volnočasových aktivit je to, že člověk vede důstojnější a kvalitnější život.

Podle Pávkové (2008) je prostředí výchovných ústavů částečně uzavřené, činnosti ve volném čase probíhají ve značném míře v prostředí ústavu. Zapojení dětí do volnočasových aktivit mimo prostory ústavu musí respektovat míru úspěšnosti reedukace a resocializace daného jedince. Práce s dětmi ve výchovném ústavu se opírá o pevně stanovený denní režim, jsou jasně vymezena práva a povinnosti dětí. Velký význam má pro děti vytvoření vhodné a motivující náplně volného času.

Pravidelná zájmová činnost

Je to činnost, která se opakuje pravidelně, zpravidla jedenkrát týdně. Kroužek má svého vedoucího, začíná a končí zpravidla ve stejnou dobu. Obvyklé je také to, že pravidelná zájmová činnost má stálou členskou základnu. V podmínkách výchovného ústavu je členská základna proměnlivá, stálé jádro účastníků je průběžně doplňováno dle momentálního stavu dětí.

Příležitostná zájmová činnost

Příležitostné zájmové činnosti jsou akce pořádané jednorázově nebo cyklicky (besedy, přednášky, exkurze, kulturní a sportovní akce atd.). Podle Hofbauera (2004) zahrnuje příležitostná zájmová činnost organizování jednorázové ale také pravidelně se opakující v určitých časových intervalech, např. podle ročního období, rekreační, oddechové nebo vzdělávací aktivity. Je časově ohraničena, přímo řízena pedagogem a současně umožňuje a podněcuje spoluúčast dětí a mládeže. Může probíhat v místním, regionálním, celostátním a mezinárodním měřítku.

Nabídka spontánních aktivit

Hofbauer (2004) uvádí, že spontánní aktivity se uplatňují individuálně nebo ve skupině podle aktuálního zájmu účastníků a pedagogický pracovník tyto aktivity ovlivňuje nepřímo. Spontánní aktivity jsou přístupné všem dětem, které o ně projeví zájem. Zpravidla jejich začátek a konec není pevně ohraničen. Pedagogický pracovník v těchto aktivitách vystupuje jako rádce, konzultant nebo motivující činitel. Současně ale zajišťuje a zodpovídá za bezpečnost účastníků.

„Tyto druhy aktivit poskytují příležitost pro výchovné ovlivňování dětí, které nemají zájem o pravidelné organizované činnosti. Spontánní aktivity však u mnoha jedinců vzbuzují zájem věnovat se určitým zájmovým činnostem hlouběji.“ (Bendl, 2015, s. 136 – 137).

4.2 Stávající reedukační programy ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci

Konkrétní cíle reedukačních programů vycházejí z obecných cílů vzdělávání a z Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR. Prvořadým cílem je připravit dívky na opravdový život za branami výchovného ústavu

- resocializace dívek se sociálně patologickými projevy chování,
- preventivně výchovná péče,
- pochopení a respektování zákonů,
- znalost svých práv a povinností,
- tolerance k druhým lidem,
- smysluplné trávení volného času,
- vytváření pozitivní představy o sobě samém,
- nést odpovědnost za vlastní život, uvědomění si naší integrace v rámci Evropské unie (svoboda cestování, respektování jiných kultur). (ŠVP VÚ JH 2016)

Výchovné a vzdělávací strategie představují společné postupy, které vedou k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí dívek. Pro stanovení výchovné a vzdělávací strategie byla vytvořena profilace skupin. Na jednotlivé skupiny jsou dívky umísťovány dle svých specifických poruch učení, chování a psychiatrických problémů. Z tohoto rozdělení vyplývají i společné postupy jednotlivých vychovatelů a asistentů pedagoga. Ústav pracuje s dívkami z podnětově chudého nebo sociálně znevýhodněného prostředí, s dívkami, které již od dětství prošly institucionální výchovou, ale také s dívkami s problémem drogové závislosti z normálně fungujících rodin.

Podle profilu jednotlivých výchovných skupin jsou realizovány reedukační programy v rámci těchto výchovných skupin. Jde především o činnosti s terapeutickým potenciálem (ergoterapie, muzikoterapie, činnostní terapie apod.). Velký význam má zejména činnostní terapie, u které se na rozdíl od ergoterapie nehodnotí kvalita dosaženého výsledku. Dalšími reedukačními programy specificky tvořenými pro jednotlivé výchovné skupiny jsou modelové situace a programy vedoucí k autoregulaci.

Společné reedukační programy napříč výchovnými skupinami jsou sportovní, zátěžové, pobytové a jiné aktivity realizované ve volném čase dětí. Tyto aktivity jsou zdrojem pozitivních zážitků, zábavy uvolnění a přirozené euforie, posilují odolnost a stmelují komunitu. Zážitková pedagogika se zaměřuje především na dovednosti a postoje a je založena na dvou základních principech: učení se prostřednictvím zážitku, rozšiřování komfortní zóny pomocí dobrodružství, přiměřené fyzické zátěže, překonání překážek (Pelánek 2008).

5. Cíl a výzkumné otázky

5.1 Cíl práce

Ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci jsou umístovány dívky primárně od patnácti do osmnácti let, ve výjimečných případech zde může být umístěna dívka mladší, či starší. S každým umístěním dítěte do zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy jsou spjaty důvody umístění, mezi nejčastější patří zneužívání návykových látek, záškoláctví, domácí krádeže, útěky, toulky, nerespektování autorit, agresivita, páchání provinění.

Do Výchovného ústavu v Jindřichově Hradci, jakožto do školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy jsou děti částečně umístovány přímo z rodin nebo z „ulice“, na základě rozhodnutí soudu o uložení ústavní či ochranné výchovy, nebo na základě předběžného opatření soudu. Častěji jsou zde soustředovány dívky, které pro své závažné či extrémní poruchy chování nemohou být umístěny v jiném zařízení stejného typu, nebo v nich byly umístěny, ale nespolupracují, jejich problémy a poruchy se prohlubují. Proto bývají často přemístěny do Výchovného ústavu v Jindřichově Hradci, kde je speciálně zřízeno oddělení pro dívky s extrémními poruchami chování.

Každé dítě umístěné do takového zařízení má zpracováno plán rozvoje osobnosti, ve kterém jsou mimo jiné tyto důvody zakotveny, zároveň jsou zde cíle, kterých je třeba během pobytu v rámci reedukace a resocializace dosáhnout. K dosažení těchto cílů se využívají různé režimové, volnočasové, skupinové a individuální činnosti a terapie.

Cílem našeho výzkumu bylo zjištění, zda jsou používané metody při reedukačních programech realizovaných ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci vhodně přizpůsobeny potřebám dívek, které do reedukačních programů vstupují?

5.2 Výzkumné otázky

1. Jsou používané metody vhodně přizpůsobeny potřebám umístěných dívek?
2. Odpovídají aplikované metody reedukačního programu potřebám dívek umístěných ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci?

6. Metodika výzkumu

6.1 Výzkumná strategie

Z hlediska nutnosti prozkoumání podrobného spektra informací z širšího úhlu byl zvolen výzkum formou kvalitativního výzkumného šetření. Tato forma byla zvolena také z důvodu zkoumání jevu na subjektech v jejich přirozeném prostředí, které je dle Průchy (2014) důležité pro úplnost informací. Tato výzkumná strategie nám napomáhá k lepšímu porozumění specifickým jevům a edukaci (Průcha, Veteška, 2014).

Samotnou technikou pro realizaci výzkumu byl zvolen popis stávajících reedukačních programů, realizovaných ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci a polostrukturovaný rozhovor s dívkami, které se těchto reedukačních programů účastnily. Z informací od daných subjektů byly vytvořeny kazuistiky, které slouží k pochopení dané problematiky z hlubší perspektivy. (Švaříček, Šedová, 2007).

Studiem literatury a konzultací s ředitelem zařízení bylo vybráno několik okruhů, které jsou pro dané téma relevantní. Před zahájením vlastního výzkumu byl proveden předvýzkum, který doporučuje Hendl (2016) pro zjištění, zda jsou uvedené otázky dostatečně pochopitelné a odpovědi komunikačních partnerů pro výzkum akceptabilní.

Vlastní rozhovor probíhal v období září 2017 – listopad 2017 a obsahoval 11 primárních otázek (viz. příloha č.2) a několik dílčích otázek, které jsme využívali individuálně při nutnosti více konkretizovat danou odpověď. Cílem rozhovorů bylo zjištění celkového pohledu na reedukační programy a vlastní prožitky, které v průběhu mají. Samotné rozhovory jsme zaznamenávali na diktafon, následně došlo k transkripci, redukci dat, otevřenému kódování a seřazení do kategorií pomocí programu MS Word a MS Excel a Atlas.ti.

Výsledky rozhovoru jsme vyhodnotili SWOT analýzou, které byly komparovány a uceleny s ohledem na osobní kazuistiky vybraných dívek. Na požádání ředitele ústavu, Mgr. Pavla Vítkovského, jsme po vyhodnocení nahrávky odstranili a ze stejných důvodů nejsou součástí příloh. Jména jednotlivých dívek jsou, v souvislosti s ochranou osobních údajů, smyšlená.

6.2 Popis a výběr výzkumného souboru

Výběr zkoumaného vzorku jsme provedli náhodně. Ve spolupráci s ředitelem Výchovného ústavu v Jindřichově Hradci, Mgr. Pavlem Vítkovským jsme vybrali šest dívek, kterým byla uložena ústavní či ochranná výchova, nebo ústavní výchova, a dívku která po dovršení 18. roku uzavřela smlouvu o dobrovolném pobytu. Všechny tyto dívky se aktivně účastnily reedukačních programů realizovaných v rámci reedukace ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci, což bylo také jediným kritériem pro výběr.

7. Výsledky

7.1 Kazuistiky

Karla, 17 let, umístěna do VÚ v J Hradci před 12 měsíci, uložena ústavní výchova.

Osobní anamnéza:

Karla se narodila jako chtěné dítě, ale po narození byla umístěna na čtyři měsíce do kojeneckého ústavu. Od raného dětství měla Karla výchovné problémy – byla vzteklá, agresivní a arogantní a neuznávala autority. Byla hospitalizována v dětské psychiatrické nemocnici, kde byla diagnostikována hyperkinetická porucha, byla medikována, ale léky neužívala. Karla neutrpěla žádné vážné úrazy. Ve vrstevnické skupině zaujímala dominantní pozici, vždy na úkor ostatních. Často inklinovala k závadovým podnětům a naváděla ostatní ke špatnostem. V případě, že byla konfrontována s řešením problémů, okamžitě zaujímala pozici oběti. Ve 13 letech začala užívat marihuanu, ve 14 experimentovala s pervitinem.

Rodinná anamnéza:

Karla se narodila rodičům, kteří nebyli manželé. Otec od rodiny brzy po narození dcery odešel, dívka s ním není v kontaktu. Matka nyní žije s druhem. V únoru roku 2016 matka požádala OSPOD o umístění dcery do výchovného zařízení. Zde byla nastavena základní pravidla. Karla od května téhož roku bydlela u své babičky, kterou však psychicky i fyzicky týrala, několikrát jí odcizila peníze. Utíkala, domů se odmítala vrátit. V červenci 2016 soud nařídil ústavní výchovu. Karla byla umístěna do diagnostického ústavu, odtud dvakrát utekla, po návratu byla umístěna do Výchovného ústavu v Jindřichově Hradci.

Hlavní důvody umístění do výchovného ústavu:

Záškoláctví, zneužívání návykových látek, CAN, závadová parta, nerespektování autorit, toulky, domácí krádeže.

Lucie, 20 let, umístěna do VÚ v J Hradci před 48 měsíci uložena ústavní výchova, před 29 měsíci nahrazena smlouvou o dobrovolném pobytu s ředitelem zařízení.

Osobní anamnéza:

Lucie měla problémy s komplikovanými vztahy své matky, proto sama vyhledala a požádala OSPOD v roce 2014 o řešení. Dívka neuznávala ženské autority. Často měla sklony fabulovat, tak aby na sebe upozornila, vyhovuje jí role sociální role oběti. Po umístění do výchovného ústavu prošla postupně všechny výchovné skupiny, v různých kolektivech si často stěžovala a poukazovala na ostatní. Po dovršení 18. roku, když jí skončila ústavní výchova, se její postoj změnil. Jelikož byla ve výchovném ústavu ubytována na základě smlouvy uzavřené s ředitelem, Mgr. Pavlem Vítkovským, kterou lze oboustranně vypovědět, musela se snažit o rámcové dodržování pravidel. Zvolila tedy strategii sama za sebe, od ostatních se distancovala. V případě příchodu nové dívky se snažila sama sebe maximálně vychválit, to fungovalo krátkou dobu. Po zjištění že si Lucie vymýšlí, vedlo to opět k jejímu uzavření.

Rodinná anamnéza:

Lucie se narodila za doby trvání manželství matky s panem Janem, oba rodiče souhlasně tvrdili, že otcem Lucie je pan Marián, se kterým matka fakticky žila. Manželství bylo rozvedeno, stejně jako následné manželství s panem Mariánem. Matka je aktuálně vdána potřetí za pana Lukáše, který je ve výkonu trestu odnětí svobody. S dívkou i jejími sestrami bylo v minulosti řešeno závadové jednání (alkohol a drobné krádeže). Lucie se v únoru 2014 sama obrátila na OSPOD a sdělila, že matka opět žije s panem Mariánem, kterého se dívka bojí. V březnu 2014 rodiče oznámili, že má dívka vážné výchovné problémy, byla podmíněčně vyloučena ze školy. Proto byla dívka umístěna do Výchovného ústavu v Jindřichově Hradci, zde začala studovat střední školu, po dovršení osmnácti let pominulo nařízení ústavní výchovy a dívka se rozhodla pro uzavření smlouvy o dobrovolném pobytu ve výchovném ústavu za účelem dokončení přípravy na budoucí povolání.

Hlavní důvody umístění do výchovného ústavu

Záškoláctví, vulgarita, lhaní, nyní: vlastní žádost – smlouva o dobrovolném pobytu.

Dívka Ivana, 17 let, umístěna do VÚ v J Hradci před 20 měsíci s uložena ochrannou výchovou z jiného výchovného ústavu.

Osobní anamnéza:

Na ZŠ patřila k problémovým žákům, neplnila povinnosti, měla slabý prospěch. Od září 2014 studovala SŠ, kde měla neomluvené absence a byla jí udělena řada výchovných opatření. Její chování škola hodnotila jako extrémní. Dopustila se dvou útěků z domova, o kterých rodiče údajně nevěděli, protože se domnívali, že je u kamarádky. Po druhém útěku v dubnu 2015 se odmítla vrátit domů, s tím, že jí nikdo nerozumí a že uvažuje o sebevraždě. Následovala hospitalizace na psychiatrickém oddělení v nemocnici Motol. Další útěk z domova proběhl v září 2015 a byl spojen s krádeží zlata v celkové hodnotě cca 164.000,-- Kč. Dívka byla obviněna z krádeže a pohlavního zneužití chlapců, mladších 15 let. Umístěna do DÚ a později do VÚ Počátky. Ivana užívala marihuanu a pervitin nitrožilně. Kvůli opakovaným útěkům a závislosti na návykových látkách přemístěna do Výchovného ústavu v Jindřichově Hradci. Ve vrstevnické skupině se projevuje dominantně s agresivními tendencemi vůči autoritě i ostatním vrstevníkům. Ve svých afektových stavech mnohdy ničila majetek výchovného ústavu, květiny, dekorace, nábytek, v jednom případě dokonce na třísky rozstřípala kuchyňskou linku plnou nádobí.

Rodinná anamnéza:

Narozena v manželství rodičů, má mladší sestru. Matka ani otec o dívku dlouhodobě nejví zájem. S rodiči ani sestrou není v kontaktu. Sama dívka o své rodině nerada mluví, bližší informace nejsou k dispozici. V určitých chvílích mluví v pozitivním smyslu o své mladší sestře, o kontaktování se však nesnaží, ani snažit nechce.

Hlavní důvody umístění do výchovného ústavu:

Záškoláctví, toulky, agresivita, zneužívání návykových látek, vulgarita.

Nikola, 17 let, umístěna do VÚ v J Hradci: před 17 měsíci s uloženou ústavní výchovou z jiného výchovného ústavu.

Osobní anamnéza:

Matka výchovu nezvládala, dívka si prakticky dělala, co chtěla. V evidenci OSPOD od roku 2011, kdy se začala projevovat agresivně a vulgárně ve škole. Poté nepravidelně docházela do střediska výchovné péče. Dále se dopouštěla záškoláctví, drobné trestné činnosti. Navštěvovala diskotéky, pila alkohol. Čas trávila převážně se staršími kamarády. Nařízeno předběžné opatření, byla umístěna do Výchovného ústavu Kostomlaty pod. Milešovkou, následně do VÚ Počátky. Vzhledem k tomu, že v žádném zařízení nespolupracovala, byla přemístěna do Výchovného ústavu v Jindřichově Hradci. Ve vrstevnické skupině rychle získala dominantní pozici, ostatní dívky má snahu zastrášovat. Na autoritu reaguje negativně, uznává pouze mužskou a to jen výjimečně. Užívá marihuanu a pervitin, často se snaží manipulovat výchovnými pracovníky i ostatními dívkami ve skupině tak, aby jí bylo vyhověno.

Rodinná anamnéza:

Žila ve společné domácnosti s matkou a bratry. S otcem se nestýkala. Matka pracovala jako lékařka, byla velmi pracovně vytížena. Výchovu dcery nezvládala, ale snažila se podnikat preventivní opatření. Matka se intenzivně snaží o kontakt s dívkou, pravidelně si Nikolu bere na víkendové a prázdninové dovolenky, dívka však většinou z domova uteče, inklinuje k závadové partě, nebo se z pobytu u matky vrátí do výchovného ústavu pod vlivem návykových látek.

Hlavní důvody umístění do výchovného ústavu:

Záškoláctví, agresivita, zneužívání návykových látek, nerespektování autorit.

Marie, 16 let, do výchovného ústavu umístěna před 3 měsíci s nařízenou ochrannou výchovou z jiného školského zařízení.

Osobní anamnéza:

Marie se projevovala nezvladatelně, nerespektovala žádnou autoritu (učitelé, rodiče, policisté). Ve škole ničila majetek, napadala a obtěžovala spolužáky. Marii byla nařízena ústavní výchova a byla umístěna do DDÚ Jiříkov. Za týrání psa, krádeže, vyhrožování a pokus o krádež zbraně zasahující policistce byla Marii v srpnu 2017 nařízena ochranná výchova. V DDÚ se několikrát pokusila o útěk, fyzicky napadla vychovatelku, nedokázala se ztotožnit z pravidly. Sebeprosazení ve vrstevnické skupině bylo vždy založeno na síle, moci a velmi dobrých sociálních dovednostech. Zátěžové situace nezvládala a byla velmi konfliktní. Je silně závislá na nikotinu a má sebepoškozující tendence, vyhrožuje sebevraždou. Má tendence častého nevhodného kontaktu s ženskými autoritami. Ve vztazích k dětem i dospělým dokáže využívat manipulativních technik. Osobnostně introvertní, má sklony k uzavřenosti a nedůvěře.

Rodinná anamnéza:

Narozena v manželství rodičů. Otec se vůči matce opakovaně dopouštěl fyzického násilí, matka chtěla několikrát s dětmi odejít. V červnu 2016 se odstěhovala. Výchovné působení rodičů zcela selhávalo.,

Hlavní důvody umístění do výchovného ústavu:

Páchání provinění, záškoláctví, zneužívání návykových látek, nerespektování autorit, agresivita, sebepoškozování, vulgarita, úteky, spáchání činu jinak trestného – loupež, týrání zvířat, napadení policistky.

Kristýna, 17 let, uložena ochranná výchova, přemístěna z jiného školského zařízení.

Osobní anamnéza:

Dívka pobývala často ve ZDVOP různě po republice, v lednu 2012 jí byla nařízena ústavní výchova. V březnu 2015 byla krátce umístěna do ZDVOP a v dubnu do VÚ Ostrava (osada Janová). V červnu byla z důvodu těhotenství přemístěna do VÚ Moravský Krumlov, v lednu 2016 porodila Dceru Janu, o kterou se snažila starat, Dítě je momentálně svěřeno do pěstounské péče. V rámci pobytu ve školských zařízeních obtěžovala ostatní děti, oplzle flirtovala s chlapci. Byla vulgární, dopouštěla se podvodů., na korekci chování nereagovala. Pravidelně se dopouštěla útěků, ze kterých se vracela pod vlivem návykových látek. Má velmi dobré sociální chování a snadno odhadne lidi. Při zátěži podléhá impulzivnímu chování, trpí nezájmem rodiny, i když si to nechce přiznat. Má sklony k agresivnímu jednání, v kolektivu manipuluje a zastrašuje.

Rodinná anamnéza:

Narozena do partnerského vztahu rodičů. Otec se o dívku dlouhodobě nezajímal, Kristýna k němu nemá žádný vztah. Matka má další tři děti s různými muži, má psychické onemocnění, patrně je závislá na návykových látkách, často bývá hospitalizována v psychiatrických nemocnicích. Dle sdělení OSPOD byly oba rodiče zbaveni rodičovské odpovědnosti. Poručník zatím nebyl ustanoven. V květnu 2013 byla svěřena do pěstounské péče dědečka a jeho družky, jejichž výchova byla necitlivá a neosobní s preferencí materiálních potřeb. Veškeré problémy ve škole (agresivita, krádeže) pěstouni bagatelizovali.

Hlavní důvody umístění do výchovného ústavu:

Páchání provinění, fyzická agresivita vůči vrstevníkům i dospělým, vyhrožování pedagogickým pracovníkům, ničení majetku, vulgarita, útěky, agresivita, nerespektování autorit, závadová parta, zneužívání návykových látek.

7.2 Popis stávajícího reedukačního programu

V rámci reedukačního programu jsou provozovány různé činnosti, které mají vliv na reedukaci a rozvíjení klíčových kompetencí. Tyto činnosti můžeme rozdělit na režimové a volnočasové. Do režimových činností se řadí úklidové a sebeobslužné práce. Volnočasové dále dělíme na:

Sportovní aktivity

Pojmem sportovní aktivity jsou označovány pravidelné sportovní kolektivní aktivity, které jsou provozovány dle určitých pravidel, nebo nastavených zvyklostí. Sportovní aktivity zpravidla končí výsledkem, který je měřitelný.

Fotbal

Kolektivní sport realizovaný v období května až listopadu na hřišti s umělým povrchem, na které dívky docházejí do nedalekého sportovního areálu zpravidla 2x v týdnu (úterý, čtvrtek) na 1 hodinu v doprovodu výchovného pracovníka nebo pracovníků. Pod jejich odborným vedením absolvují trénink, v rámci kterého se mimo vlastního fotbalu učí zejména vzájemnému respektu v kombinaci s odreagováním fyzickou zátěží. Fotbal patří mezi dívkami k nejoblíbenějším a nejnavštěvovanějším sportovním činnostem, které v rámci reedukačních programů probíhají. Vyvrcholením je každoročně fotbalový turnaj dívek z výchovných ústavů o pohár ředitele Výchovného ústavu v Jindřichově Hradci, kterého se účastní 4 - 8 školských zařízení. Během této sportovní aktivity případný divák zcela přesně dokáže odhadnout provozovaný druh sportu pravděpodobně proto, že je tento sport mezi dívkami velmi vžitý a atraktivní. Většina dívek má s tímto sportem bohaté zkušenosti od útlého dětství. (viz. příloha č. 5)

Volejbal

Sportovní činnost určená skupině minimálně 8 dívek bývá realizována v období října – dubna v tělocvičně gymnázia nedaleko výchovného ústavu, v období května – září tato činnost probíhá na stejném sportovišti, jako fotbal. Tuto dívky navštěvují pravidelně 1x v týdnu (středa) v doprovodu 2 výchovných pracovníků, jelikož je pro tuto činnost vyžadován minimální počet dívek, při nízké účasti se zpravidla od této sportovní

aktivity upustí a bývá nahrazena jinou, která je vybrána na základě momentální situace. Při sportovní aktivitě zvané volejbal se zúčastněná děvčata snaží na obdelníkovém hřišti, které je rozděleno sítí, pomocí specifických doteků, umístit míč na soupeřovu polovinu tak, aby se protihráčům nepodařilo míč odehrát a spadl na zem. Mnohdy tato aktivita bývá velmi komická, děvčata zpravidla nejsou schopny specifického odbíjení míče, které vyžaduje dobrou koordinaci těla a cvik. Postupem času si však některé osvojí nácvikem takové kompetence, že se mohou zúčastnit volejbalového turnaje. Tento turnaj pořádá každoročně pan Lukáš Zelníček a hrstka nadšenců pod záštitou Výchovného ústavu v Černovicích. Turnaj trvá několik dní, v závislosti na počtu zúčastněných, je opět určen pouze dívkám ze školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Pravidelně také mívá mezinárodní účastníky. K celé akci pochopitelně patří zážitkový doprovodný program, který je pro všechny hráčky velmi atraktivní.

Florbal

Sportovní činnost, kterou bývá v zimním období nahrazen fotbal, probíhá v budově tělocvičny, stejně jako volejbal, 1x týdně (úterý nebo čtvrtek), kterou dívky navštěvují pod vedením výchovného pracovníka, nebo pracovníků dle účasti děvčat. Jedná se o kolektivní sport s náradím, jako které jsou označovány florbalové hole, hokejky, ve slangu dívek též pálky nebo plácačky. Pomocí těchto pomůcek se hráčky dvou týmů snaží dotknout se opakovaně hracího míčku tak, aby se ho podařilo umístit do branky soupeře. Tato činnost mnohdy v podání děvčat z výchovného ústavu nepředstavuje žádný sport. I když všechny účastnice jasně znají základní pravidla, pohled na dívky v zápalu hry často připomíná honbu kočky za myši. Přestože je tato činnost zařazena do sportovních činností, v poslední době bývá provozována spíše pro relaxaci a zábavu v kombinaci s fyzickým vypětím. Vyvrcholením této činnosti bývá Vánoční florbalový turnaj dívek z výchovných ústavů, kterého se účastní několik výchovných ústavů z okolí. Turnaj pořádá několik vychovatelů z Výchovného ústavu v Jindřichově Hradci. Na závěr již tradičně probíhá také vzájemné utkání výchovných pracovníků, kterému dívky přihlíží. Každá z dívek během této části turnaje povzbuzuje své výchovné pracovníky.

Zátěžové aktivity

Do této kategorie můžeme zařadit všechny aktivity, které působí klientkám fyzickou zátěží. Tyto aktivity jsou vhodné zejména pro dívky závislé, které často mají značnou fyzickou kondici. Fyzická zátěž zde působí jako substituce. Záměrně zde nejsou zařazeny činnosti sportovní, jelikož mají vlastní kategorii.

Cyklistika

Probíhá jako příležitostná volnočasová aktivita zejména v závislosti na poptávce dívek počasí. Během této aktivity jsou pravidelně využívány jízdní kola a ochranné pomůcky (reflexní vesta a cyklistická přilba). Bez těchto pomůcek nelze tuto činnost provozovat. Této činnosti se může účastnit maximálně 6 dívek, počet jízdních kol je omezen. Každý cyklovýlet zajišťují vždy 2 výchovní pracovníci, aby bylo minimalizováno nebezpečí úrazu, zároveň je nutno před každou konkrétní akcí všechny účastnice poučit a drobně prozkoušet z pravidel silničního provozu. Během této aktivity dívky absolvují 150 – 200km. Tato činnost není vhodná např. pro dívky s epilepsií, nebo pro dívky, které jsou ve větší míře medikované.

Alpinning

Je skupinové cvičení založené na základě chůze v rytmu na speciálních trenažérech. Tato činnost probíhá zpravidla 1x v týdnu (pátek) v období školního roku mimo prázdnin a státních svátků, jelikož je realizována v komerčním fitness centru pod vedením zkušeného lektora. Výchovní pracovníci zde pouze vykonávají dozor a korigují nežádoucí chování, mnohdy se také aktivně účastní. Tato činnost patří mezi dívkami k velmi vyhledávaným, kapacita je však limitována.

Zátěžové vycházky

Jsou příležitostná činnost, která bývá provozována v kombinaci s doplňkovým programem s kulturním či poznávacím podtextem. Výchovní pracovník naplánuje turistickou trasu 5-15km dlouhou v závislosti na složení a fyzických možnostech zúčastněných dívek. Zpravidla se tato činnost realizuje v přírodě na polních cestách a místních účelových komunikacích. Během této činnosti také probíhají četné

individuální a společné rozhovory s dívkami, který v rámci fyzického vypětí často hovoří o svých aktuálních či dávných problémech.

Pobytové aktivity

Všechny pobytové aktivity jsou vždy velmi atraktivní, jedná se zpravidla o akce, na které jsou dívky vybírány dle účelu pobytu. Změna prostředí na všechny klientky prakticky vždy působí přínosně. Jsou však organizačně i ekonomicky náročnější, než jiné aktivity, které probíhají v prostorách výchovného ústavu. Z těchto důvodů je jejich počet omezen na několik, v rámci školního roku.

Prázdninový kondiční stmelovací pobyt

Vznikl v roce 2012 jako ekonomicky nejúnosnější řešení pobytové činnosti. Probíhá několik dní v období letních prázdnin v kempu Slovan v Malém Ratmírově. Všechna děvčata, která v daném termínu jsou fyzicky přítomna ve výchovném ústavu, jsou na několik dní ubytována v chatách. Činnost ústavu je upravena a přesunuta do přírody. Zde probíhají sportovní a zážitkové a zátěžové činnosti, kterých se účastní plošně všechny dívky v různých skupinkách. Protože by většina zúčastněných trávila celé prázdniny ve školském zařízení, bývá tato činnost velmi atraktivní a emotivní. Pravidelně je opakována každý rok s pozitivním ohlasem i přínosem pro kolektiv dívek.

Pobyt se simulační hrou

Vznikl před několika lety jako projekt kolegy pro dívky, kterým se blíží odchod do zletilosti. Přestože se s těmito dívkami dlouhodobě individuálně pracuje a na dospělost se připravují, pro většinu z nich je dovršení zletilosti potažmo samostatný život šok. Během tohoto několika denního pobytu si předem vybraná skupina dívek, které sdružuje blížící se zletilost, zkusí simulace běžných úkonů v dospělosti (komunikace s úřady, vyplňování tiskopisů, sestavování rodinných rozpočtů, analýza příjmů a výdajů). Tyto činnosti jsou doplněny zážitkovou složkou, v rámci které probíhá řízená relaxace.

Jiné aktivity realizované ve volném čase dětí

Do této skupiny jsou zahrnovány veškeré další činnosti, které mají reedukační potenciál. Můžeme zde zařadit muzikoterapii, která probíhá pravidelně několikrát denně, arteterapii, nejružnější rukodělné a motorické činnosti – výroba keramiky, košíkářství, šití, výroba dárkových předmětů apod. Jsou zde také zařazeny výlety, výstavy a exkurze. Dále je zmíněno několik atraktivních činností s relaxačním potenciálem, které proběhly v poslední době na konkrétní žádosti dívek. (viz. příloha č. 1)

Zahradní párty

Je uzavřená akce v letním období, probíhající na přilehlé zahradě výchovného ústavu. Během této akce probíhají vědomostní, dovednostní, silové i zážitkové procedury zejména s relaxačním potenciálem. Celá akce je doprovázena hudbou, kterou dívky obohacují tanečními i pěveckými kreacemi.

Jarmark

Je akce pro veřejnost, během které dívky prezentují své činnosti i celý výchovný ústav v kontextu města Jindřichův Hradec. Tato akce probíhá každoročně v období května, dívky předvádí své výrobky a výtvary, které vznikly při různých rukodělných činnostech, některá odvažnější děvčata lákají veřejnost na svá pěvecká vystoupení v doprovodu výchovných pracovníků, jiné se starají o akci organizačně. V podvečer bývá pěvecký sbor výchovného ústavu nahrazen profesionálními hudebníky. Na tuto akci se také sjíždějí školská zařízení z blízkého i dalekého okolí, rodinní příslušníci umístěných dívek a dívky již propuštěné.

Bowlingový turnaj dívek

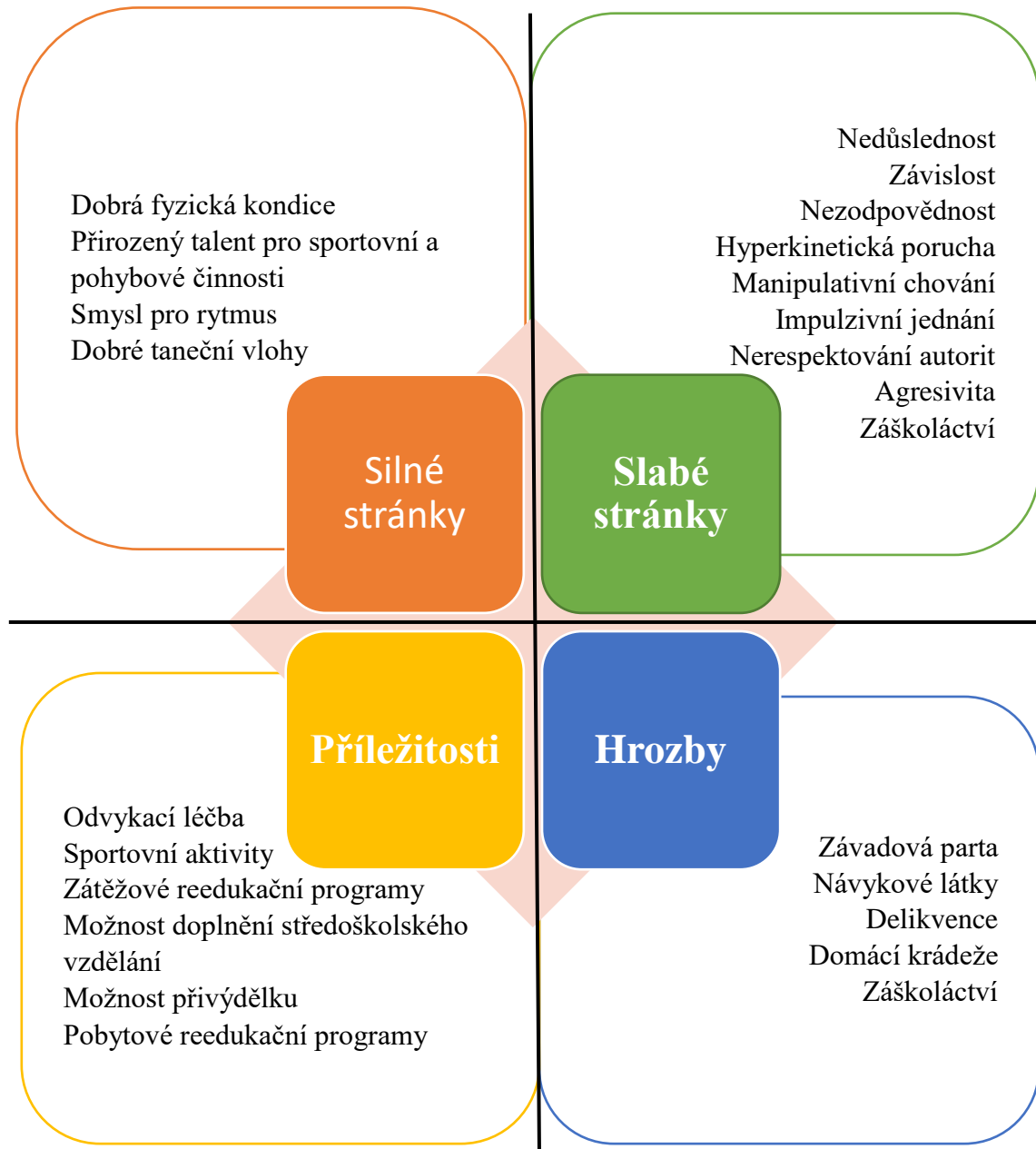
Probíhá většinou během prázdnin, jako řízená relaxačně sportovní činnost, dívky též absolvují nácvik společenského chování na veřejnosti. Na několik hodin jsou děvčatům pronajaty bowlingové dráhy v místním bowlingovém klubu, kde v doprovodu pedagogů stráví pěkné odpoledne. Tato činnost bývá realizována jako nadstandartní, formou jakési odměny. (viz. příloha č. 3)

Poznávací výlety

Probíhají napříč školním rokem ve všech obdobích, v závislosti na složení konkrétního kolektivu nebo výchovné skupiny. Pro účely popisu této aktivity jsem vybral poznávací výlet do Terezína, který proběhl v nedávné době. Této akce se zúčastnilo celkem 6 dívek, jelikož kapacita osobního vozidla, kterým jsme společně cestovali, byla omezena. Po několikahodinové cestě dívky absolvovaly komentovanou prohlídku koncentračního tábora Terezín. Prohlídku vedl místní průvodce, jelikož se celé prohlídky účastnila větší skupina cizí veřejnosti, děvčata současně trénovala vystupování a slušné chování. Po vyčerpávající prohlídce bylo na dívkách znát, že o všech načerpaných informacích aktivně přemýšlí, některé se zvědavě doptávaly na detaily. Bylo vidět, že si každá ze zúčastněných, něco odnáší a to je podstata poznávacího výletu. Celá akce skončila na místní policejní stanici, jelikož se jedna z dívek rozhodla, že uteče, respektive opustí bez vědomí vychovatele skupinu ostatních. V takovém případě bylo nutné informace o utečené dívce, včetně detailního popisu oblečení, předat policii, aby mohla zahájit pátrání. Vraceli jsme se tedy v počtu vychovatel a 5 dívek. Přestože dívky strávily před policejní služebnou dvě hodiny v autě a jeho blízkém okolí, na celou akci rády vzpomínají a často o ni hovoří. (viz. příloha č. 4)

7.3 Hodnocení – SWOT analýzy

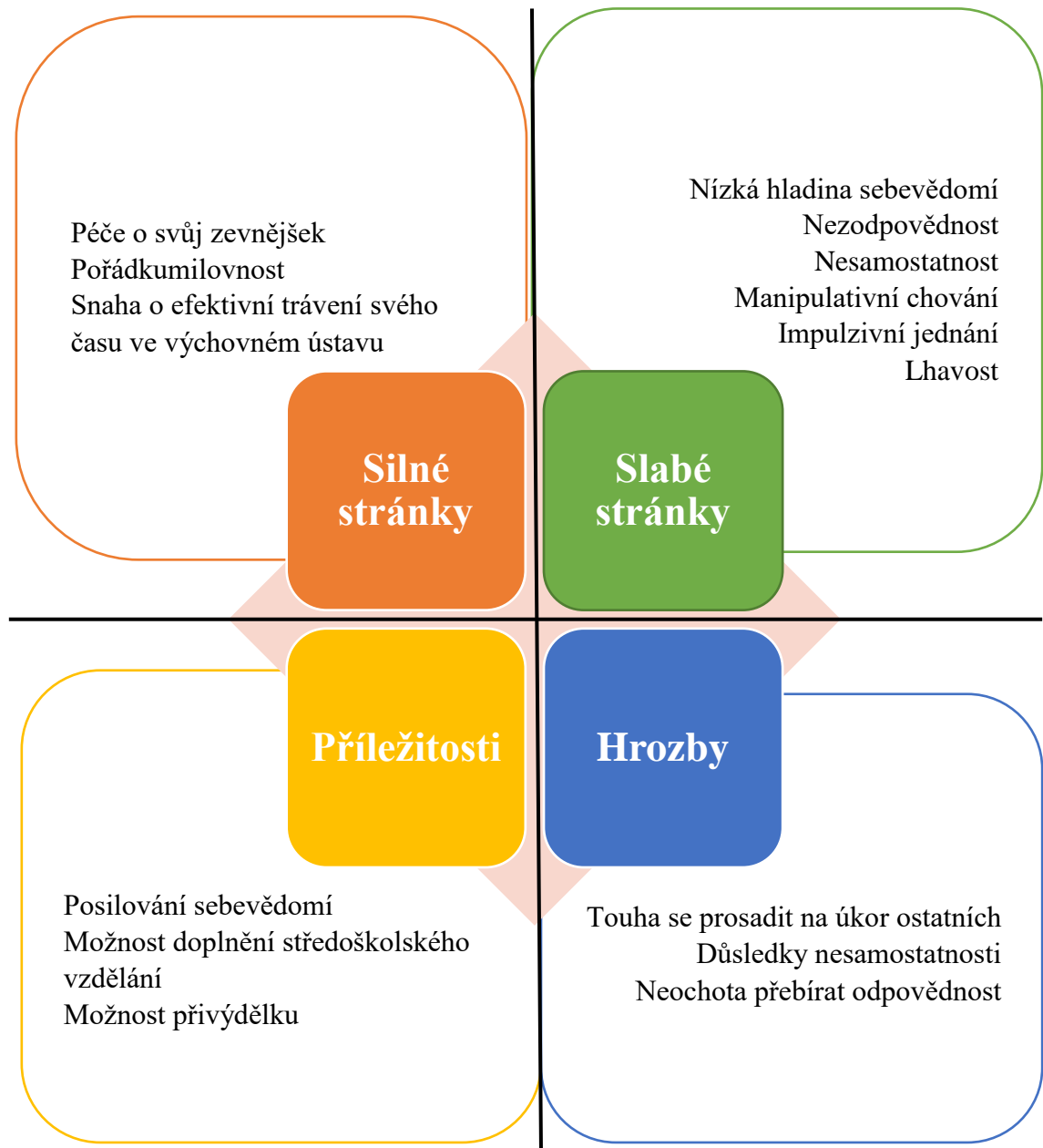
Hodnocení 1

Hodnocení pomocí analýzy SWOT – klientka 1 Karla

Klientka Karla je velice vhodná pro sportovní aktivity vysoké intenzity z důvodu její dobré fyzické kondice, talentu pro sportovní a pohybové činnosti, smyslu pro rytmus.

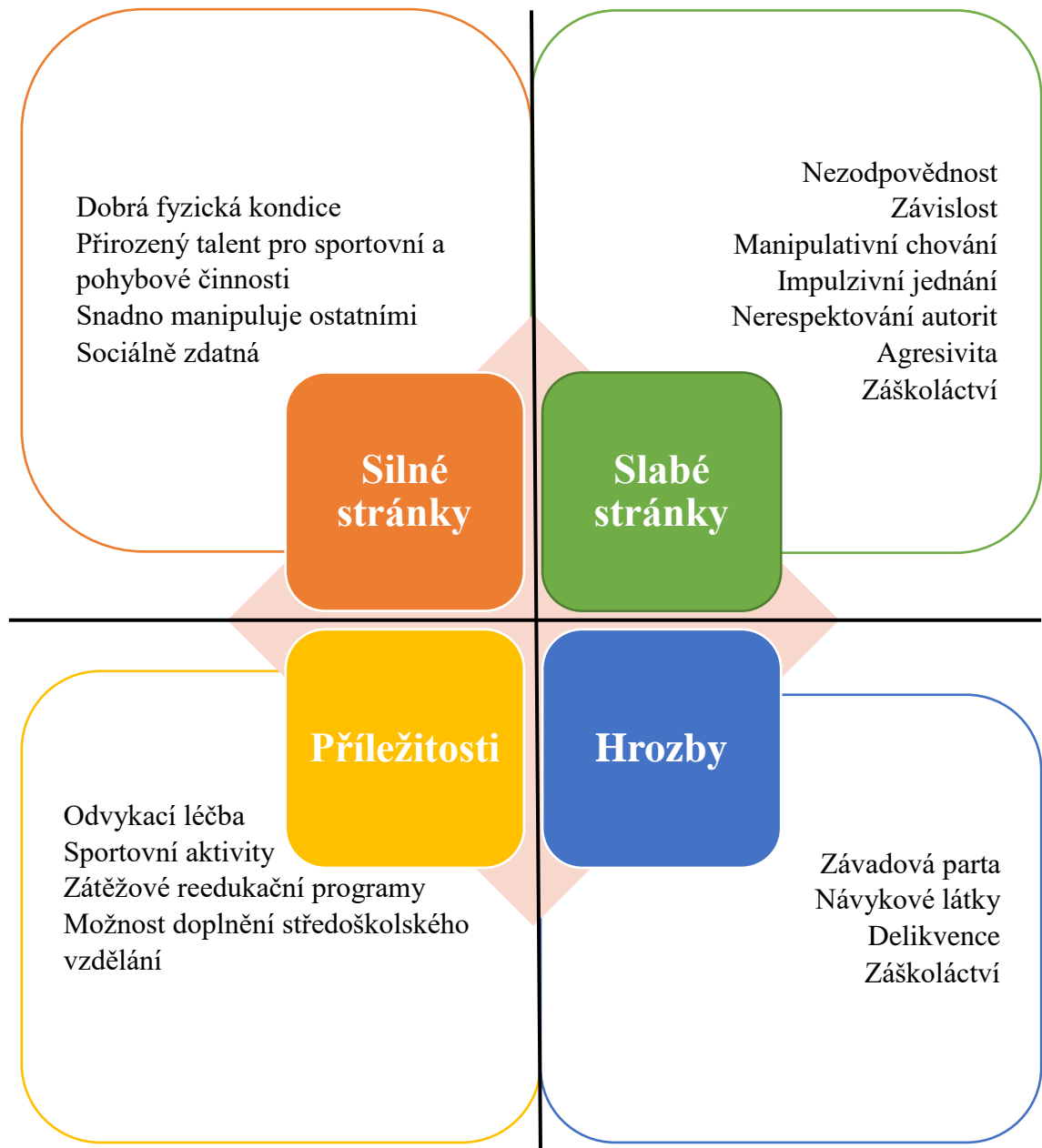
Hodnocení 2

Hodnocení pomocí analýzy SWOT – klientka 2 Lucie

Lucie je již dospělá a většiny činností se odmítá účastnit, svůj volný čas tráví studiem nebo četbou, pohybové a sportovní aktivity ignoruje. Kolektivní činnosti bojkotuje, její pozice ve vrstevnické skupině je slabá.

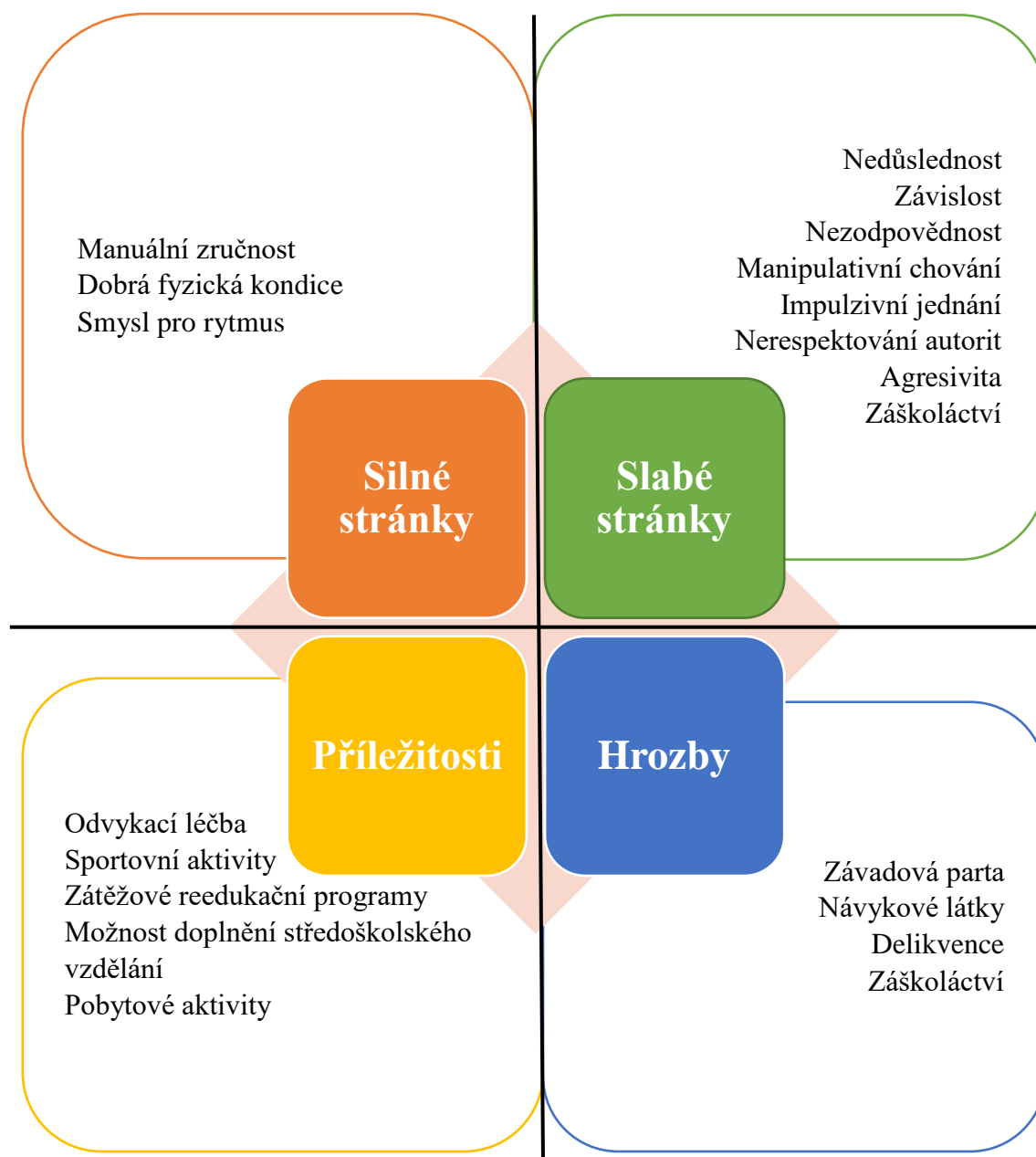
Hodnocení 3

Hodnocení pomocí analýzy SWOT – klientka 3 Ivana

Klientka Nikola je velice vhodná pro sportovní aktivity, jelikož má dobrou fyzickou kondici, kterou však podryvá užívání návykových látek, proto by byla vhodná motivace k odvykací léčbě.

Hodnocení 4

Hodnocení pomocí analýzy SWOT – klientka 4 Nikola

Klientka Nikola je vhodná pro sportovní a zátěžové aktivity. Jelikož je silně závislá, odreagování fyzickou zátěží je nutností, aby byla schopna konstruktivního fungování a plnění dílčích úkolů a povinností.

Hodnocení 5

Hodnocení pomocí analýzy SWOT – klientka 5 Marie

Klientka Marie je vhodná pro sportovní a zátěžové aktivity vysoké intenzity z důvodu její dobré fyzické kondice. S kolektivními sporty mívá problémy, jelikož je velmi impulzivní. Reálnou hrozbou je pro ní zařazení do pobytových aktivit, změnu prostředí by cítila jako příležitost k útěku a delikvenci.

Hodnocení 6

Hodnocení pomocí analýzy SWOT – klientka 6 Kristýna

Klientka Kristýna je vhodná pro sportovní a zátěžové aktivity, aktuálně však není vhodně motivována. Vzhledem k častému užívání návykových látek je motivace ke všem organizovaným činnostem velmi problematická. Zásadní je tedy vhodná motivovanost k odvykací léčbě.

7.4 Sumarizace

Jelikož je většina klientek uživatelkami návykových látek, v různých stupních závislostí, jsou pro ně nejvhodnější zátěžové a sportovní aktivity. V rámci zátěžových aktivit tyto závislé dívky vlastně relaxují, jelikož jsou to chvíle, při kterých nemyslí na drogu, nebo alespoň ne tak intenzivně. Zároveň během těchto činností dívky zažívají pocity úspěchů ze zdolávání překážek.

Prakticky všechny dívky, které se účastnily rozhovorů, impulzivní, agresivní, nezodpovědné, manipulativní. Vzhledem k těmto vlastnostem úplně dobře nefungují sportovní kolektivní aktivity, i když jsou nedílnou součástí reedukačních programů.

Pobytové aktivity pozitivně a přínosně hodnotily všechny dotázané dívky, avšak tyto činnosti jsou pouze doplňkové. Pro tyto dívky dlouhodobý přínos nemají. Některé dívky dokonce uváděly, že by v nich tyto aktivity mohly probouzet pocit rozvolnění pravidel, potažmo vhodné prostředí k útěkům a delikventnímu chování.

Můžeme říci, že reedukační programy pokrývají potřeby klientek, umístěných ve výchovném ústavu v Jindřichově Hradci. Používané metody jsou vhodně přizpůsobeny potřebám jednotlivých dívek.

Graf 1 – spokojenost se stávajícími reedukačními programy

zdroj: vlastní výzkum

8. Diskuse

Z výsledků výzkumu je patrné, že reedukační programy mají nezastupitelnou roli ve vývoji u lidí v těžkých sociálních situacích. Hualing (2005) poukazuje na využití reedukace prostřednictvím práce, což bylo v dřívějších dobách bráno jako trest za nevhodné chování. V moderní době jsou reedukační programy v kontinuálním rozvoji a účelně jsou tvořeny pro korekci výchovy vedoucí ke snížení kriminality, drogové závislosti, apod. Vzhledem k nastavení reedukačních programů ve zkoumaném ústavu v Jindřichově Hradci jsou dívky využívající jednotlivé programy méně náchylné k opakovanému užívání drog, delikvenci a jiným nevhodným aktivitám. D'Angelo, Gozzoli a Gazzaroli (2018) zkoumali využití jednotlivých reedukačních programů, včetně rekreačních a kulturních aktivit, pracovních činností a sebeorganizace. Jednotlivé testované programy byly testovány na osobách s dlouhodobými tresty s historií zahrnující sexuální delikvenci nebo drogovou závislost. Výsledky podporují názory Hualinga a poukazují na zlepšení chování zejména při objevení a využití možnosti seberealizace. Jejich výsledky objevují i větší prohlubování vztahů a důvěry u lidí využívající rekreační a kulturní aktivity. Gozzoli (2016) využívá výzkum jednotlivých sociologických modelových situací pro spolupráci jednotlivých jedinců s delikventní minulostí i bez ní. Vhodně nastavenými reedukačními programy můžeme docílit u jedinců s delikventním chováním absolutního začlenění do majoritní společnosti bez viditelného deficitu v oblasti sociální interakce. Jednotlivé složky reedukačních programů od fyzických aktivit až po kooperaci v týmu a interpretaci svých výsledků jsou efektivně nastaveny tak, aby byl člověk po jejich absolvování schopen fungovat v rámci jednotlivých aktivit každodenního života. Do těchto aktivit se počítá i umění reagovat na jednotlivé situace, zejména pak negativní, ovlivněné vnitřními i vnějšími faktory jako je řešení konfliktů. Je důležité, aby klienti začlenění do reedukačních programů měli vhodné prostředí, které vytváří vhodné životní možnosti a jiné sociální výzvy (Frascaroli, Gozzoli a D'Angelo, 2017).

Pokud na celou problematiku budeme nahlížet z hlubší perspektivy, je tedy zajištění vhodného prostředí a správné nastavení reedukačních programů klíčové v sociální integraci? Lee a Cha (2015) se zaměřuje na hledání všech dostupných možností k inovaci paradigmatu v prevenci recidivě delikvence a kriminality. Výsledky překvapivě směřují nejen na prostředí a samotný reedukační program, ale odkrývají také

postoj sociálního pracovníka, který by měl být při výkonu své práce v dobrém psychickém stavu. Ve svém důsledku obsahově potvrzuje jejich tvrzení výsledky zmíněných autorů – Gozzoli, 2016; Frascaroli et al., 2017, přičemž dále rozvíjí analýzu pracovního prostředí pro sociální pracovníky v této oblasti a diskutují o organizačních možnostech vedoucích ke zlepšení spokojenosti práce a výkonosti. Z historie víme, že v devatenáctém století byly reedukační a resocializační programy používány k nápravě problematického chování a účast v jednotlivých programech byla pro jedince brána jako trest (Ruggiero, South, Taylor, 1998). S jednotlivými resocializačními a reedukačními programy se tedy v historii setkáváme zejména v nápravných zařízeních, jako jsou věznice a výchovné ústavy, které se řídily jednotlivými právními a etickými normami (Zingraff, 1975). Ovšem už z dob devatenáctého století existuje několik výzkumných záměrů, které nabádaly ke zlepšování prostředí a celkového průběhu ve výchovných ústavech a věznicích. Výsledkem tohoto zkoumání bylo vytvoření právě zmíněných reedukačních a resocializačních programů, které mají jednotlivé výchovné ústavy a zařízení pro výkon trestu, aby napomohli osobám v programu integrovat se do majoritní skupiny a eliminovat riziková chování (Garrison, 2011). Larson a Nelson (1984) ve svém článku apelují na nutnost zavedení uceleného a jednotného postupu pro výchovně zaměřené organizace. Nedůslednost v jednotlivých krocích a špatné prostředí může mít za následek navozování neprospěšných přátelských vazeb, které vedou ke stagnaci nebo negaci v oblasti reedukace. Na jejich výzkum navazuje Schaefer, Bouchard, Young, et al. (2017), kteří potvrzují jejich tvrzení a poukazují na významnost prostředí, ve kterém jsou reedukační programy realizovány. Pro dospívající jedince by mělo být prostředí strukturálně vytvořeno podobně, jako pro rodinné bydlení, což působí na vytváření vzájemného prosociálního chování a v jedincích se podporuje sociální integrace v rámci daného sociálního nastavení. Bastomski, Brazil, Papachristos (2017) upozorňuje na lokalizaci jednotlivých delikventských skupin a jednotlivé psychické naladění dospívající mládeže při kontaktu s těmito místy. Je tedy vhodné, se při zařazení jedinců do reedukačních programů, vyhnout problematickým místům a činnostem působící negativně na tuto skupinu lidí. Rekonstrukce prostředí se zacílením na podporu sociálně – psychologických aspektů je přínosné pro zdraví a sociální adaptaci (Chan, 1977)

Jednotlivé reedukační programy by měli vést k úpravě osobnostních struktur a jednotlivých sociálních nastavení v souladu s morálními a etickými aspekty majoritní společnosti. Všechny osoby jednájí na základě výchovou vytvořených či

odporovaných schémat a problematické jednání by mělo podlehnout restrukturalizaci klíčových aspektů. Aktivním úkolem je podporovat příznivé změny ve zjevných činnostech a skrytých znalostech, které efektivně ovlivňují osobnostní ucelení jedince (Rosenthal, 1979). Zařazení sportovních aktivit do reedukačních programů je efektivní pro rozvoj fyzické zdatnosti, eliminaci agresivních procesů, prohloubení vztahů a důvěry, podporu sociální interakce nebo vytvoření nových cílů (Kumar, Manoli, Hodgkinson, et al., 2018). Je důležité brát zřetel na jednotlivé kultury, omezené předešlé sociální vazby a jiné sociální vlivy, absence společenských norem apod. Veškeré tyto aspekty mohou neefektivně ovlivňovat osobnostní přesvědčení o účasti na jednotlivých sportovních aktivitách. Pro komplikované osoby je doporučeno fyzicky náročnější sporty pouze doporučovat, ovšem uchýlovat se k méně náročnějším, jako je stolní tenis, apod. (Rowe, Sherry, Osborne, 2017). Zhou a Kaplanidou (2017) tento názor podporují a doporučují vytvářet sportovní události v jednotlivých odvětvích, díky kterým se efektivně podporuje motivace nebo vytváření nových společenských hodnot a zároveň se redukuje negativní chování, které je v divergenci s přesvědčením majoritní společnosti. Sociální pracovníci působící v jednotlivých skupinách musí proto vhodně aplikovat jednotlivé sportovní odvětví a hlídat úroveň motivovanosti jednotlivých účastníků. Vliv výhry a porážky může mít neefektivní působení na účast v dalších sportovních aktivitách i jednotlivých sociálních vazbách (Jang, Wann, Ko, 2018).

9. Závěr

Cílem práce bylo popsat stávající reedukační program určený pro dívky ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci a zjistit, zda jsou používané metody a reedukační programy jako celek vhodně přizpůsobeny potřebám umístěných dívek.

V první části práce se v několika kapitolách zmiňujeme o ústavní výchově, popisujeme jednotlivé typy zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, specifickou část jsme věnovali konkrétnímu výchovnému ústavu v Jindřichově Hradci. V dalších kapitolách zmiňujeme poruchy chování, Samostatné kapitoly věnujeme reedukaci a reedukačním programům.

Dále, ve výzkumné části, uvádíme popis stávajícího reedukačního programu, který jsme následně vyhodnotili na základě analýzy kazuistik šesti konkrétních děvčat - klientek, které jsme pro naše šetření vybrali a výsledků rozhovorů, které jsme s těmito dívkami absolvovali.

S výsledky našeho výzkumu můžeme být relativně spokojeni. Zjistili jsme, že jsou reedukační programy i používané metody vhodně přizpůsobeny potřebám umístěných dívek ve Výchovném ústavu v Jindřichově Hradci. Je však na místě zohlednit skutečnost, že náš pohled, i když se opírá o zjištěná fakta, nemusí být zcela objektivní, jelikož ve výchovném ústavu pracujeme jako vychovatel, tvorby reedukačních programů i jejich realizace se aktivně účastníme. Tato skutečnost může vést k určitému subjektivnímu vnímání, protože přímá angažovanost v procesu může jistým způsobem determinovat jak pozorování procesu samotného, tak také může ovlivňovat interpretaci dosažených výsledků. I přes tato úskalí se však domníváme, že náš optimismus je na místě. K tomuto pocitu nás vede i několik dalších skutečností, které náš výzkum již neobsáhl, ale jsou pro pozitivní hodnocení úspěšnosti reedukačních programů důležité. Zejména se můžeme opřít o rozhovory při setkávání s dívkami, které již naše zařízení opustili, zpětné vazby sociálních pracovníků, kteří se opakovaně na náš ústav obracejí s žádostmi o nová umístění dívek s problémy a v neposlední řadě i reakce rodičů po návratu dívek domů, v případě, že se dívky domů vracejí.

Vzhledem ke zjištění, že stávající reedukační programy osvědčují, je třeba v jejich realizaci pokračovat. V budoucnu možná bude důležité tyto programy přísněji zaměřit na klientelu, která se bude do ústavu dostávat. Tuto domněnku potvrzuje zkušenost,

kterou máme v posledních letech s tím, jak se každoročně částečně obměňuje klientela. Vyplývá to z faktu, že náš ústav jako jediný má široce zaměřenou klientelu od dívek s psychiatrickou diagnózou až po dívky s výraznými poruchami chování a ruku v ruce s tím jde i nárůst klientek, které současně užívají návykové látky. V poslední době se stává, že i v průběhu reku je třeba některé reedukační programy akcelarovat v souladu s převažující klientelou.

Dalším doporučením by mohlo být i to, že v současné době nejsou všechny programy časově ukotveny v režimu dne, týdne a měsíce. Je sice pravda, že míra motivovanosti dívek ruku v ruce s celospolečenským trendem klesá a riziko, že pevně časově ukotvené programy nebudou vždy přijímány, ale část programů už pevně časově ukotvená je a dívky si na nastavenou frekvenci zvykly. Bylo by možná dobrá se začátkem nového školního roku zpracovat komplexní harmonogram reedukačních programů, které se dlouhodobě osvědčují a zahrnout je do jednoho komplexu s různou frekvencí, ale pravidelnou a celý projekt časově ohraničit a později jako celek vyhodnotit. Mohlo by se tak zkoumat, jak se jednotlivé programy doplňují, podporují, které jsou nosné a které doplňkové. Pokusíme se toto téma otevřít při plánování nového školního roku.

10. Seznam použité literatury

literatura

1. ARNOLDOVÁ, A., 2015. *Sociální péče: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada. 240 s. ISBN 978-80-247-5147-4.
2. BASTOMSKI, S., BRAZIL, N., PAPACHRISTOS, A., V., 2017. Neighborhood co-offending networks, structural embeddedness, and violent crime in Chicago. *Social Networks*. 51, s 23-39. DOI: 10.1016/j.socnet.2016.12.003
3. BAUWEL, S., V., CARPENTIER, V., 2010. *Trans-reality television: the transgression of reality, genre, politics, and audience*. Lanham: Lexington Books. 340 s. ISBN 978-0-7391-3189-3.
4. BENDL, S., 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. 312 s. ISBN 978-80-247-4248-9.
5. D'ANGELO, Ch., GOZZOLI C., GAZZAROLI, D., et al., 2018. Experiences and consequences on prison police's well-being. *World Futures*. s 1-19. DOI: 10.1080/02604027.2018.1445908
6. FINDEJS, J., 2009. *Analýza programové náplně na letních dětských táborech*. Brno. Diplomová práce. FSS MU.
7. FINEMAN, M., A., ANDERSSON, U., MATTSSON, T., 2016. *Privatization, vulnerability, and social responsibility: A comparative perspective*. USA: Taylor and Francis. 342 s. ISBN 978-131538753-6.
8. FRASCAROLI, D., GOZZOLI, C., D'ANGELO, Ch., 2017. When Training Becomes Incentive for Generative Living and Working Together in Organizations. *World Futures*. 2017, 72(5-6), s 304-318. DOI: 10.1080/02604027.2016.1256080
9. GARRISON, O., 2011. *A Guide to Effective Solution for Reducing Prisonization*. Xlibris. ISBN 978-1-4628-5847-7.

10. GOZZOLI, C., 2017. Living and Working Together in Organizations: Traces and Ways. *World Futures*. 72(5-6), s 222-233. DOI: 10.1080/02604027.2016.1245535
11. HAUKE, M., 2014. *Zvládání problémových situací se seniory: nejen v pečovatelských službách*. Praha: Grada. 128 s. ISBN 978-80-247-5216-7.
12. HENDL, J., 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 438 s. ISBN 978-80-262-0982-9
13. HOFBAUER, B., 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. 174 s. ISBN 80-7178-927-5.
14. HORT, V., et al., 2008. *Dětská a adolescentní psychiatrie*. Vyd. 2. Praha: Portál. 496 s. ISBN 978-80-7367-404-5.
15. HUALING, F., 2005. Re-education through Labour in Historical Perspective. *The China Quarterly*. 184(1), 811- 817. DOI: 10.1017/S0305741005000512
16. CHAN, K., B., 1977. Individual differences in reactions to stress and their personality and situational determinants: Some implications for community mental health. *Social Science & Medicine (1967)*. 11(2), s 89-103. DOI: 10.1016/0037-7856(77)90004-X
17. JANG, W., WANN, D., L., KO, Y., J., 2018. Influence of team identification, game outcome, and game process on sport consumers' happiness. *Sport Management Review*. 21(1), s 63-71. DOI: 10.1016/j.smr.2017.03.002
18. JANSKÝ, P., 2014. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus. 292 s. ISBN 978-80-7435-534-9.
19. JEDLIČKA, R., 2015. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada. 544 s. ISBN 978-80-247-5447-5.
20. JIRÁK, R., HOLMEROVÁ, I., BORZOVÁ, C., 2009. *Demence a jiné poruchy paměti: Komunikace a každodenní péče*. Praha: Grada. 176 s. ISBN 978-80-247-6629-4.

21. JUCOVIČOVÁ, D., 2014. *Reedukace specifických poruch učení u dětí*. Vyd. 2. Praha: Portál. 176 s. ISBN 978-80-262-0645-3.
22. KNOTOVÁ, D., 2017. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 264 s. ISBN 978-80-247-4502-2.
23. KOLÁŘ, Z., 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-3710-2.
24. KUKLA, L., 2016. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada. 456 s. ISBN 978-80-247-3874-1.
25. *Kronika*. Jindřichův Hradec: Výchovný ústav Jindřichův Hradec, 2013.
26. KUMAR, H., MANOLI, A., E., HODGKINSON I., R., et al., 2018 Sport participation: From policy, through facilities, to users' health, well-being, and social capital. *Sport Management Review*. DOI: 10.1016/j.smr.2018.01.002
27. LARSON, J., H., NELSON, J., 1984. Women, friendship, and adaptation to prison. *Journal of Criminal Justice*. **12**(6), s 601-615. DOI: 10.1016/0047-2352(84)90117-X
28. LEE, E., J., CHA, P., 2015. Effects of Work Environment and Resilience on Job Satisfaction and Organisational commitment of Social Workers in Juvenile Reformatory Schools. *Indian Journal of Science and Technology*. 8(S1), 360 - 376. DOI: 10.17485/ijst/2015/v8iS1/59331
29. MATOUŠEK, O., 2008. *Slovník sociální práce*. 2. přeprac. Vyd. Praha: Portál. 271 s. ISBN: 978-80-7367-368-0.
30. MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H., 2016. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Karolinum. 168 s. ISBN 978-80-246-3336-7.
31. MÜLLER, O., 2014. *Terapie ve speciální pedagogice*. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4172-7

32. NAVRÁTIL, S., MATTIOLI, J., 2011. *Problémové chování dětí a mládeže: [jak mu předcházet, jak ho eliminovat]*. Praha: Grada. 120 s. ISBN 978-80-247-3672-3.
33. NĚMEC, J., 2002. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido - edice pedagogické literatury. 119 s. ISBN 80-7315-012-3.
34. PÁVKOVÁ, J., *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 80-717-8711-6.
35. PELÁNEK, R., 2008. *Průručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál. 205 s. ISBN 978-80-7367-353-6.
36. PROCHÁZKA, R., 2014. *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Praha: Grada. 292 s. ISBN 978-80-247-4451-3.
37. PRŮCHA, J., 2014. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). 152 s. ISBN 978-80-247-5232-7.
38. PRŮCHA, J., VETEŠKA, J., 2014. *Andragogický slovník*. 2.vyd. Praga: Grada. 320 s. ISBN: 978-80-247-8993-4.
39. PTÁČEK, R., 2006. *Poruchy chování v dětském věku*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí. 24 s. ISBN 80-86991-81-4.
40. ROSENTHAL, T., L., 1979. Applying a Cognitive Behavioral View to Clinical and Social Problems. *The Functions of Language and Cognition*. Elsevier. s 265 - 293. DOI: 10.1016/B978-0-12-747050-4.50014-5
41. ROWE, K., SHERRY, E., OSBORNE A., 2017. Recruiting and retaining girls in table tennis: Participant and club perspectives. *Sport Management Review*. DOI: 10.1016/j.smr.2017.11.003
42. RUGGIERO, V., SOUTH N., TAYLOR R., 1998. *The new European criminology: crime and social order in Europe*. New York: Routledge. ISBN 0-415-16294-7.

43. SEKERA, O., 2009. *Identifikace profesních aktivit vychovatelů výchovných ústavů a dětských domovů*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita. 198 s. ISBN 978-80-7368-728-1.
44. SERRELLI, E. 2016. *Understanding cultural traits: a multidisciplinary perspective on cultural diversity*. New York: Springer Berlin Heidelberg. 410 s. DOI 10.1007/978-3-319-24349-8.
45. SHOSHANA, A., 2016. Metaphors, self and reeducation. *International Journal of Qualitative Studies in Education*. 29(2), s 164-185. DOI: 10.1080/09518398.2015.1023229
46. SCHAEFER, D., R., BOUCHARD, M., YOUNG, J., et al., 2017. Friends in locked places: An investigation of prison inmate network structure. *Social Networks*. 51, s 88-103. DOI: 10.1016/j.socnet.2016.12.006
47. SOBOTKOVÁ, V., 2014. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada. 152 s. ISBN 978-80-247-4042-3
48. ŠAUEROVÁ, M., ŠPAČKOVÁ, K., NECHLEBOVÁ, E., 2013. *Speciální pedagogika v praxi: Komplexní péče o děti se SPUCH*. Praha: Grada. 248 s. ISBN: 978-80-247-8186-0
49. ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0
50. VENGLÁŘOVÁ, M., MARKOVÁ, E., BABIAKOVÁ, M., 2006. *Psychiatrická ošetrovatelská péče*. Praha: Grada. 352 s. ISBN 80-247-1151-6
51. VOCILKA, M., 1994. *Vybrané statě z etopedie*. Most: Regionální středisko výchovy a vzdělávání. 91 s. ISBN neuvedeno
52. ZACHARIN, M., 2013. *Practical pediatric endocrinology in a limited resource setting*. Waltham, MA: Elsevier Academic Press. 416 s. ISBN 978-0-12-407822-2
53. ZELINKOVÁ, O., 2003. *Poruchy učení*. Praha: Grada. 263 s. ISBN 80-7178-800-7

54. ZHANG, L., LIU, J., HUANG, K., 2011. The role of criminal justice system in treating drug abusers: The Chinese experience. *Journal of Substance Abuse Treatment*. 41 (1), s 45-54. DOI: 10.1016/j.jsat.2011.01.011.
55. ZHOU, R., KAPLANIDOU, K., 2017. Building social capital from sport event participation: An exploration of the social impacts of participatory sport events on the community. *Sport Management Review*. DOI: 10.1016/j.smr.2017.11.001
56. ZINGRAFF, MATTHEW, T., 1975. PRISONIZATION AS AN INHIBITOR OF EFFECTIVE RESOCIALIZATION. *Criminology*. 13(3), s 366 - 388. DOI: 10.1111/j.1745-9125.1975.tb00674.x

Internetové zdroje

57. ÚZIS ČR | Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR [online]. [cit. 2018-01 - 15]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F90-F98.html>.
58. Výchovný ústav Jindřichův Hradec [online]. [cit. 2018-01 -13]. Dostupné z <http://www.vujh.cz/vyrocní-zpravy>.

Legislativní normy

59. ČESKO. Vyhláška č. 438 ze dne 30. srpna 2006, kterou se stanoví podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních. 2006 In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 142, s. 6073 – 6081. ISSN 1211-1244.
60. ČESKO. Zákon č. 109 ze dne 5. února 2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 48, s. 2978 - 2991. ISSN 1211-1244.
61. ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, Občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026 – 1368. ISSN 1211-1244.

11. Seznam grafů a příloh:

Seznam grafů:

Graf. č. 1 Spokojenost se stávajícími reedukačními programy (zdroj: vlastní)

Seznam příloh:

Příloha č. 1 Vlastnoruční žádost dívek (zdroj: vlastní)

Příloha č. 2 Otázky pro rozhovor (zdroj: vlastní)

Příloha č. 3 Fotografie z akce „Bowlingový turnaj“ (zdroj: archiv autora)

Příloha č. 4 Fotografie z akce „Výlet do Terezína“ (zdroj: archiv autora)

Příloha č. 5 Fotografie z činnosti „Fotbal“ (zdroj: archiv autora)

Zahradní party

PROSÍME VEDENÍ A VÝCHOVATELE

JESTLI BY BYLO MOŽNÉ DNE 10.7.

USPOŘÁDAT PRO DÍVKY NA ZAHRADE

PÁRTY-DISKOTÉKU POD DOHLEDEM

PANA VÝCHOVATELE STANBY A OSTATNÍCH
SLUŽIČKA VÝCHOVATELŮ

PROSÍME JESTLI BY BYLO MOŽNÉ

KOUPIT OVOCE A DŽVST NA DRINKY

MAX ČÁSTKA 500,-KČ DĚKUJEME

PÁRTY SE UDĚLÁ POUZE ZA SLUŠNÉ
CHOVÁNÍ DÍVEK.

Příloha č. 2 Otázky pro rozhovor.

Dílčí otázky k rozhovoru

1. Jak vnímá klient zátěžové programy? Jsou užitečné?

2. Jak vnímá klient sportovní aktivity? Jsou užitečné?

3. Jak vnímá klient pobytové aktivity s dobrodružstvím? Jsou užitečné?

4. Jak vnímá klient projektové dny s relaxačním potenciálem? Jsou užitečné?

5. Jak vnímá klient reedukační programy z hlediska problémů, které vedly k jeho umístění do ústavu?

6. Jak vnímá klient zátěžové programy z hlediska své vlastní změny zátěžové programy?

7. Jak vnímá klient z hlediska své vlastní změny sportovní aktivity?

8. Jak vnímá klient z hlediska své vlastní změny pobytové aktivity s dobrodružstvím?

9. Jak vnímá klient z hlediska své vlastní změny projektové dny s relaxačním potenciálem?

10. Jaké další aktivity by klient uvítal?

11. Jak vnímá klient reedukační programy z hlediska problémů, které vedly k jeho umístění do ústavu? Jsou užitečné?

Příloha č. 3 Fotografie z akce „Bowlingový turnaj“ (zdroj: archiv autora)

Příloha č. 4 Fotografie z akce „Výlet do Terezína“ (zdroj: archiv autora)

Příloha č. 5 Fotografie z činnosti „Fotbal“ (zdroj: archiv autora)

